

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Запорізька політехніка»

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни «Страхування» для здобувачів вищої освіти
за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності
072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
денної та заочної форм навчання

2019

Методичні вказівки для самостійної роботи студентів з дисципліни «Страхування» для здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем бакалавр зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» денної та заочної форм навчання /Укладач: В.Г. Бабенко-Левада, - Запоріжжя: НУ «ЗП», 2019. – 70 с.

Укладач: к.е.н., доцент В.Г. Бабенко-Левада

Рецензент: перший проректор, д.е.н., професор
В.Г.Прушківський,

Відповідальний за випуск: к.е.н., доцент С.В.Шарова

Затверджено
на засіданні кафедри
«Фінанси, банківська справа та страхування»
Протокол № 1 від 27.08.2019р.

Рекомендовано
до видання НМК ФЕУ
Протокол № 22 від 25.09. 2019 р.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	4
<i>Тема 1. Сутність, принципи та роль страхування</i>	6
<i>Тема 2. Класифікація страхування</i>	10
<i>Тема 3. Страхові ризики та їх оцінка</i>	14
<i>Тема 4. Страховий ринок</i>	18
<i>Тема 5. Страхова організація</i>	21
<i>Тема 6. Державне регулювання страхової діяльності</i>	24
<i>Тема 7. Особисте страхування</i>	28
<i>Тема 8. Майнове страхування</i>	32
<i>Тема 9. Страхування відповідальності</i>	39
<i>Тема 10. Перестраховування та співстраховування</i>	45
<i>Тема 11. Доходи, витрати та прибуток страховика</i>	51
<i>Тема 12. Фінансова надійність страхової компанії</i>	56
<i>Перелік питань для підготовки до поточного модульного контролю</i>	61
<i>Література</i>	67

Передмова

З метою забезпечення підвищення ефективності використання часу для організації самостійного вивчення дисципліни студентам необхідно:

- самостійно знаходити та знайомитися з навчальним матеріалом стосовно зазначених питань тем (відповідно до переліку рекомендованої в методичних рекомендаціях);
- опанувати ключові моменти кожної теми за допомогою опорного конспекту лекцій й методичних указівок до вивчення кожної теми, наведених у методичних рекомендаціях;
- опрацювати методику розв'язування типових задач;
- давати відповіді на запитання для самоконтролю після кожної вивченої теми;
- виконувати тести та розв'язувати задачі, запропоновані у методичних рекомендаціях після кожної теми.

Позааудиторно студентам пропонується виконання таких форм самостійної роботи, як: виконання науково-дослідних робіт у формі рефератів згідно з запропонованими у методичних рекомендаціях темами, підготовка доповідей, опрацювання питань для самостійного вивчення, виконання творчих завдань, повідомлення з проблемних питань, рецензування, обробка бібліографічних даних, пошук віртуальної інформації.

Науково-дослідна робота студента є однією з найбільш важливих форм навчального процесу, для якої характерним є вдале співставлення теорії та практики. Реферат по суті є самостійною творчою роботою, що здійснюється у письмовій формі, містить критичний огляд літературних та інших джерел, а також власні короткі висновки автора. Виконання реферату вимагає серйозних зусиль та творчого підходу. При цьому особливої уваги потребує забезпечення самостійності його виконання для виявлення аналітичних здібностей студента, слабких та сильних сторін у його самостійній роботі, напрацювання вміння викладати матеріал згідно з попередньо складеним планом, опрацювання змісту літературних джерел.

Дповідь має більш високий теоретичний рівень, оскільки передбачає активне засвоєння студентами змісту спеціальної та

наукової літератури, а також розвитку здібностей ораторського мистецтва. Доречним є призначення зі студентської аудиторії співдоповідачів, рецензентів, опонентів.

Грамотні та ґрунтовні відповіді на питання для самостійного вивчення надаються лише за умови спеціально проведеного збору матеріалу, його трактовки та аналізу. За таких умов у студентів формуються власні точки зору, що є стимулом для самостійного пошуку та наукового аналізу.

Творчі завдання є найбільш ефективною формою самостійної роботи студентів у розвитку багатьох професійних здібностей майбутніх фахівців. Такі завдання оформлюються у вигляді доповнень до курсових, дипломних, магістерських робіт, доповідей, а також здійснюються як самостійна робота.

Проблемні повідомлення готуються під керівництвом викладача та стосуються актуальних питань дисципліни.

Рецензування є критичним поглядом на усну відповідь однокурсника, матеріал підручника, аналіз його змісту, вміння виокремити основні думки та погляди.

Обробка бібліографічних даних зумовлює складання власної картотеки даних за обраним напрямом.

Пошук віртуальної інформації здійснюється за використанням ресурсу мережі Інтернет.

Здійснення самостійної роботи студентів у запропонованих формах забезпечить ефективне проведення навчальних занять викладача зі студентами у діалоговому режимі з метою найбільш реалістичного відображення специфічних особливостей організації страхової діяльності на практиці.

ТЕМА 1. СУТНІСТЬ, ПРИНЦИПИ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

1.1. План практичного заняття

1. Необхідність страхового захисту від ризикових обставин.
2. Сутність страхування як економічної категорії.
3. Специфічні ознаки страхування та його функції.
4. Суб'єкти та об'єкти страхування.
5. Принципи страхування.

1.2. Питання для самоперевірки

1. Що являє собою страхування?
2. Визначте зміст основних функцій страхування.
3. Що Ви розумієте під страховим фондом?
4. Назвіть найбільш поширені форми страхового фонду та джерела їх формування.
5. На яких принципах здійснюється страхова діяльність?
6. Назвіть спільні риси і відмінності між економічними категоріями: «страхування», «кредит», «фінанси».
7. Що таке страхова сума?
8. Дайте визначення понять «страховий платіж» та «страхове відшкодування».
9. Що являє собою франшиза?
10. Назвіть основні системи страхування.

1.3. Темати науково-дослідних робіт

1. Виникнення та розвиток страхування.
2. Роль страхування в забезпеченні захисту майнових інтересів громадян.
3. Функції страхування в умовах соціально-економічного розвитку України.
4. Страхування як ринковий механізм забезпечення стабілізації економіки.
5. Перспективи розвитку страхування в ринковій економіці.

1.4. Тести для самоконтролю

1. Найважливіші функції страхування такі:

- а) фіскальна, регулююча, розподільна;
- б) стимулююча, перерозподільна, контрольна;
- в) відновлювальна, попереджувальна, ощадна, контрольна;
- г) ризикова, ощадна, запобіжна.

2. *Страховик - це:*

- а) юридична особа, яка згідно з чинним законодавством бере на себе відповідальність по відшкодуванню збитків та має ліцензію на ведення страхової діяльності;
- б) юридична особа, яка здійснює страхування на підставі договору зі страхувальником;
- в) фізична або юридична особа, що сплачує страхові платежі згідно договору страхування;
- г) фізична або юридична особа, яка отримує відшкодування при настанні страхового випадку.

3. *Страховий випадок - це:*

- а) подія, яка фактично відбулася у зв'язку з настанням стихійного лиха або нещасного випадку.
- б) дожиття фізичної особи до обумовленої договором страхування події.
- в) подія, настання якої не передбачено договором страхування.
- г) подія, при настанні якої страховик зобов'язаний сплатити страхове відшкодування страхувальнику.

4. *Страхувальник - це:*

- а) фізична особа, яка має право укласти договір страхування;
- б) юридична особа, яка згідно з договором страхування зобов'язана відшкодувати збитки потерпілим;
- в) юридична особа або дієздатний громадянин, що укладає договір страхування;
- г) будь-яка особа, на чію користь укладений договір страхування.

5. *Страхування - це вид:*

- а) суспільно-політичних відносин між державою і громадянами;
- б) майнових відносин між страховиками і страхувальниками;
- в) грошових відносин між учасниками страхування;
- г) цивільно-правових відносин між страховиками і страхувальниками у зв'язку з відшкодування збитків юридичним або фізичним особам.

6. *Страховий платіж - це:*

- а) виплата страховикам страхової суми у особистому страхуванні;

- б) виплата страхового відшкодування страхувальнику;
- в) плата за страхові послуги страховика згідно з договором страхування;
- г) сума, на яку страхується об'єкт за законом або договором.

7. Яким узагальнюючим поняттям можна назвати страхові внески і страхові премії?:

- а) страхове відшкодування;
- б) страхові тарифи;
- в) страхові платежі;
- г) страхові ставки.

8. Принцип суброгації передбачає:

- а) накопичувальний характер договорів страхування;
- б) відшкодування конкретних збитків конкретній особі;
- в) перехід до страховика, який сплатив страхове відшкодування, права вимоги до винної у збитках особи;
- г) високу довіру між страхувальником і страховиком.

9. Принцип контрибуції передбачає:

- а) поширення активності страховика за межі окремого ризику;
- б) відшкодування страховиком фактичних збитків за мінусом франшизи;
- в) можливість розподілу витрат із відшкодування збитків між страховиками, які несуть відповідальність перед одним і тим самим страхувальником;
- г) прийняття ризику страховиком в залежності від своїх фінансових можливостей.

10. До принципів страхування відносяться:

- а) франшиза, суброгація, прибутковість;
- б) контрибуція, страховий ризик, максимальна сумлінність;
- в) обов'язковість, конкурентоспроможність;
- г) комерційний розрахунок, добровільність.

11. Страхова виплата - це:

- а) грошова сума, яку страхувальник сплачує страховику при укладанні страхової угоди;
- б) періодичний внесок страхувальника;
- в) грошова сума, що виплачується страховиком з метою відшкодування збитків страхувальника;
- г) грошова сума, в межах якої здійснюється страхове відшкодування.

12. *Страхова сума - це:*

- а) грошова сума, яку страхувальник сплачує страховику при укладанні страхової угоди;
- б) періодичний внесок страхувальника;
- в) грошова сума, що виплачується страховиком з метою відшкодування збитків страхувальника;
- г) грошова сума, в межах якої здійснюється страхове відшкодування.

13. *Розвиток незалежних один від одного видів страхування - це:*

- а) денонсація;
- б) диверсифікація;
- в) контрибуція;
- г) суброгація.

14. *Франшиза - це:*

- а) збитки страхувальника, що підлягають відшкодуванню;
- б) збитки страхувальника, що не підлягають відшкодуванню;
- в) частина збитків страхувальника, яка навмисне не відшкодовується страховиком;
- г) частина збитків страхувальника, яка не підлягає відшкодуванню згідно договору страхування.

15. *Превентивна функція страхування проявляється у:*

- а) відшкодуванні збитків страхувальника;
- б) не відшкодуванні збитків страхувальника;
- в) проведенні заходів щодо запобігання збитків страхувальника;
- г) відшкодуванні збитків страхувальника не в повному обсязі.

1.5. Задачі

Задача 1. Страхова сума становить 2 500 грн., умовна франшиза - 20% від страхової суми. Розмір збитків - 450 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 2. Страхова сума становить 5 100 грн., безумовна франшиза - 20% від страхової суми. Розмір збитків - 1 200 грн. Визначте розмір страхового відшкодування.

Задача 3. Договором страхування майна між страховиком і страхувальником передбачено використання франшизи. Страхова сума становить 500 тис. грн. Розмір умовної франшизи - 15%. Збитки страхувальника внаслідок страхової події визначені в сумі 95 тис грн.

В якому розмірі страховик повинен сплатити страхове відшкодування в даному випадку, а також при збитках в сумі 60 тис. грн.?

Визначте розмір страхового відшкодування при тих же умовах, але якщо франшиза буде безумовною.

Задача 4. ТОВ «Агротекс» застрахувало майно вартістю 150 000 грн. на суму 80 000 грн. У результаті експлуатації сталася аварія. Експертна комісія визнала випадок страховим і оцінила збитки в розмірі 20 000 грн. Розрахуйте суму страхового відшкодування за умови, що майно було застраховано за:

- а) системою страхування за дійсною вартістю майна;
- б) пропорційною відповідальністю;
- в) системою першого ризику.

Визначте розмір страхового відшкодування, якщо:

- умовна франшиза становила 10% від страхової суми;
- безумовна франшиза становила 15% від страхової суми.

Задача 5. Автомобіль вартістю 90 000 грн. застраховано за пропорційною відповідальністю на 80%. У результаті страхового випадку збитки встановлені в обсязі 17 100 грн. Визначте розмір страхового відшкодування, якщо страховим договором передбачена безумовна франшиза 10% від страхової суми.

Задача 6. Розрахуйте виплати трьох страхових компаній по контрибуції за викрадений автомобіль вартістю 80 000 грн., який вони застрахували на суми відповідно: 70 500; 75 000; 80 000 грн. Франшиза стосовно викрадення у двох страховиків була безумовною в розмірі 5 %, у третього - умовною в розмірі 8%.

ТЕМА 2. КЛАСИФІКАЦІЯ СТРАХУВАННЯ

2.1. План практичного заняття

1. Необхідність класифікації страхування та її значення. Ознаки класифікації.
2. Класифікація за спеціалізацією страховиків.
3. Класифікація за об'єктами страхування.
4. Класифікація страхування за формою проведення.

2.2. Питання для самоперевірки

1. У чому полягає необхідність класифікації страхування?
2. За якими основними ознаками класифікують страхування?
3. Як класифікують страхування за історичною ознакою?
4. Які основні галузі страхування Ви знаєте?
5. Назвіть підгалузі страхування.
6. Як класифікується страхування за статусом страховика?
7. У чому полягає сутність класифікації страхування за спеціалізацією страховика?
8. З якою метою здійснюється класифікація страхування за юридичною ознакою?
9. Які форми страхування Ви знаєте?
10. Назвіть порядок встановлення правил проведення обов'язкового та добровільного страхування.

2.3. Теми науково-дослідних робіт

1. Необхідність класифікації страхування в умовах розвитку страхового бізнесу в Україні.
2. Роль класифікації страхування за історичною ознакою в розвитку теорії та практики страхової діяльності.
3. Міжнародні норми страхової класифікації при ліцензуванні видів страхування.
4. Необхідність та значення класифікації страхування за спеціалізацією страховика.
5. Страхові відносини між суб'єктами при обов'язковій та добровільній формах страхування.

2.4. Тести для самоконтролю

1. Порядок добровільного страхування встановлюється:
 - а) законами України;
 - б) постановами Кабінету Міністрів України;
 - в) правилами страхування страхових компаній;
 - г) нормативними документами Міністерства фінансів.
2. Які існують форми страхування?:
 - а) особисте і майнове;
 - б) добровільне і обов'язкове;
 - в) матеріальне і фінансове;
 - г) зовнішнє і внутрішнє.

3. До якої галузі відноситься страхування від нещасних випадків на транспорті?
 - а) особистого;
 - б) майнового;
 - в) страхування відповідальності;
 - г) перестраховання.
4. *Правила обов'язкового страхування встановлює:*
 - а) Верховна Рада України;
 - б) Кабінет Міністрів України;
 - в) Ліга Страхових Організацій України;
 - г) страховик.
5. *До якої галузі відноситься медичне страхування?:*
 - а) майнового;
 - б) особистого;
 - в) страхування відповідальності;
 - г) перестраховання.
6. *До якої галузі відноситься страхування автотранспортних засобів?:*
 - а) майнового;
 - б) особистого;
 - в) страхування відповідальності;
 - г) перестраховання.
7. За спеціалізацією страховики поділяються на:
 - а) державні й приватні;
 - б) некеровані й ті, що підлягають регулюванню;
 - в) іноземні та вітчизняні;
 - г) зі страхування життя та з ризикового страхування.
8. *Майнове страхування - це:*
 - а) вид страхування;
 - б) форма страхування;
 - в) галузь страхування;
 - г) сфера страхування.
9. *За формою проведення страхування може бути:*
 - 1) обов'язковим;
 - 2) соціальним;
 - 3) медичним;
 - 4) добровільним;
 - 5) майновим.

10. *Формою соціального захисту і зміцнення матеріального добробуту населення є:*
- 1) майнове страхування;
 - 2) особисте страхування;
 - 3) страхування відповідальності;
 - 4) добровільне страхування;
 - 5) обов'язкове страхування.
11. *За галузями страхування поділяється на:*
- а) обов'язкове і добровільне;
 - б) майнове, медичне і страхування відповідальності;
 - в) майнове, особисте і страхування відповідальності;
 - г) добровільне і примусове.
12. *За статусом страховика розрізняють страхування:*
- а) обов'язкове і добровільне;
 - б) юридичних осіб і фізичних осіб;
 - в) майнове, особисте і екологічне;
 - г) державне, комерційне і взаємне.
13. *За статусом страхувальника розрізняють страхування:*
- а) обов'язкове і добровільне;
 - б) юридичних осіб і фізичних осіб;
 - в) майнове, особисте і екологічне;
 - г) державне, комерційне і взаємне.
14. *Класифікація страхування за об'єктами передбачає його поділ на:*
- а) обов'язкове і добровільне;
 - б) юридичних осіб і фізичних осіб;
 - в) галузі, підгалузі й види;
 - г) сфери і види.
15. *До якої галузі відноситься страхування кредитних ризиків?*
- а) майнового;
 - б) особистого;
 - в) страхування відповідальності;
 - г) перестраховання.

ТЕМА 3. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

3.1. План практичного заняття

1. Поняття страхового ризику та його характеристика.
2. Класифікація ризиків.
3. Особливості визначення ризику в страхуванні
4. Методи оцінювання ризику і визначення доцільності його страхування.

3.2. Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення страхового ризику
2. Назвіть основні ознаки страхового ризику.
3. У чому полягає різниця між страховими та нестраховими ризиками?
4. Чому необхідно класифікувати страхові ризики?
5. Назвіть основні методи оцінювання ризику.
6. З якою метою необхідно оцінювати страхові ризики?
7. Що таке страховий тариф?
8. Що являє собою брутто-ставка?
9. Яку роль відіграє навантаження в страховому тарифі?
10. Яке призначення нетто-ставки у складі страхового тарифу?

3.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Страховий ризик як основа договору страхування.
2. Необхідність класифікації страхових ризиків та її значення для розвитку страхування.
3. Страхування катастрофічних ризиків в сучасних умовах розвитку людської цивілізації.
4. Методи оцінки страхових ризиків у міжнародній практиці страхування.
5. Страховий тариф та його складові.

3.4. Тести для самоконтролю

1. Основне призначення нетто-ставки:
 - а) для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
 - б) для формування прибутку страховика;
 - в) для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;

- г) для відшкодування збитків страхувальникам.
2. *Страховий тариф - це:*
- а) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування;
 - б) ставка страхового відшкодування;
 - в) ставка страхової суми в особистому страхуванні;
 - г) ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за весь період страхування.
3. *Страховий платіж - це:*
- а) виплата страховикам страхової суми у особистому страхуванні;
 - б) виплата страхового відшкодування страхувальнику;
 - в) плата за страхові послуги страховика згідно з договором страхування;
 - г) сума, на яку страхується об'єкт за законом або договором.
4. *Яке призначення навантаження у бруто-ставці?*
- а) для покриття витрат страховика на ведення страхової справи;
 - б) для формування прибутку страховика;
 - в) для створення вільних і централізованих страхових резервних фондів;
 - г) для відшкодування збитків страхувальникам.
5. *Страховий ризик - це:*
- а) ризик втрати страховиком інвестованих тимчасово вільних коштів;
 - б) ризик втрати прибутку страховиком;
 - в) подія, яка має ознаки ймовірності та випадковості настання й на випадок якої проводиться страхування;
 - г) форс-мажорні обставини, зазначені в договорі страхування.
6. *Страхові ризики класифікують за критеріями:*
- а) повноти, франшизи, системами страхування;
 - б) перестраховування, співстраховування та диверсифікації;
 - в) стихійного лиха та нещасних випадків;
 - г) можливих наслідків, об'єкта, причини, обсягів.
7. *Поділ ризиків на чисті та спекулятивні стосується лише:*
- а) чистих ризиків;
 - б) катастрофічних ризиків;
 - в) спекулятивних ризиків;
 - г) майнових ризиків.

8. *Суттєвою рисою масового ризику є:*
- а) альтернативний наслідок: збитки або їх відсутність;
 - б) значне збільшення негативних наслідків від однієї події;
 - в) те, що кожна особа є одночасно фізичним, фізіологічним та соціальним тілом;
 - г) велика динамічність.
9. *Нестрахові ризики - це:*
- а) ризики, за якими неможливо визначити розмір збитків;
 - б) ризики, які знаходяться поза межами страхового поля конкретного страховика;
 - в) ризики, за якими неможливо оцінити ймовірність страхового випадку, визначити розмір збитків та ціну страхової послуги;
 - г) ризики, які страховик відмовляється взяти на власну відповідальність, оскільки вартість об'єкта оцінено в сумі, яка перевищує нормований законодавством обсяг страхових резервів.
10. *Страховий тариф є основою для визначення:*
- а) обсягів страхових збитків;
 - б) страхової суми в майновому страхуванні;
 - в) обсягів контрибуції;
 - г) страхової премії.
- 11 *Невеликі ризики характеризуються:*
- а) імовірністю настання;
 - б) територією, охоплення ризиком;
 - в) основними показниками діяльності суб'єктів господарювання;
 - г) видом стихійного явища (вода, вогонь, вітер і т. ін.).
12. *До компонентів, що складають зміст економічного ризику відносять;*
- а) випадкові події;
 - б) імовірність настання випадкових подій;
 - в) імовірність настання випадкових збитків;
 - г) об'єкт, що зазнає впливу випадкової події.
13. *Аналіз ризику - це:*
- а) оцінка ризику;
 - б) зменшення ризику;
 - в) ідентифікація ризику;
 - г) уникнення ризику.
14. *До критеріїв страхування ризиків відносять:*
- а) випадковість;

- б) можливість оцінки;
- в) низький ступінь імовірності;
- г) великі втрати.

15. *Етапи ризик-менеджменту - це:*

- а) фінансування;
- б) уникнення ризику;
- в) обмеження ризику;
- г) попередження ризику.

3.5. *Задачі*

Задача 1. Нетто-премія дорівнює 123 грн., навантаження до нетто-премії 35%. Обчисліть брутто-премію.

Задача 2. Майно вартістю 300 000 грн. застраховано на 210 000 грн. Визначте величину страхового тарифу, якщо нетто-премія становить 450 грн., а навантаження до нетто-премії 20%.

Задача 3. Підприємство застрахувало своє майно в розмірі 80% балансової вартості, яка на день договору страхування становила 400 тис. грн. У договорі окремо обумовлена відповідальність страховика за додатковий ризик - крадіжку. Тарифна ставка зі страхування майна становить 80 коп. зі 100 грн. страхової суми, а за додаткову відповідальність - 2 грн. 10 коп. Визначте страхову суму та загальний розмір страхового платежу.

Задача 4. Страхова сума за договором страхування майна становить 90 000 грн. Визначте розмір страхової премії, якщо страховий тариф становить 0,64% за умови, що договір укладається на 1 рік. Термін дії договору 6 місяців, що передбачає збільшення страхового тарифу на 40%.

Задача 5. Утримання і лікування одного хворого коштує лікувальному закладу в середньому 2000 грн. За рік він обслуговує 5000 хворих. Бюджетне асигнування становить 40%. Вирахувати суму страхового резерву, необхідного страховику для здійснення медичного страхування та страховий платіж, який повинен сплачувати окремих страховальників, якщо кількість страховальників становить: а) 10 000; б) 20 000; в) 50 000; г) 1 000 000 осіб. Страхова сума дорівнює сумі вартості лікування одного хворого, при цьому брутто-платіж утримує в собі 20% навантаження на нетто-платіж.

ТЕМА 4. СТРАХОВИЙ РИНОК

4.1. План практичного заняття

1. Поняття страхового ринку.
2. Класифікація страхових ринків, їх види.
3. Організаційна структурна страхового ринку.
4. Страхові посередники.
5. Страховий ринок України і напрями його розвитку.

4.2. Питання для самоперевірки

1. Що Ви розумієте під страховим ринком?
2. Назвіть основних учасників страхового ринку.
3. Що є товаром на страховому ринку?
4. Як формується попит на страхові послуги?
5. Що являє собою пропозиція страхових послуг?
6. Назвіть внутрішні фактори, які впливають на страховий ринок.
7. Чому страховик повинен враховувати в своїй діяльності зовнішні фактори, що впливають на розвиток страхового ринку?
8. Хто такі страхові посередники?
9. Назвіть основні загальнодержавні фактори розвитку страхового ринку України.
10. У чому полягають особливості розвитку сучасного страхового ринку України?

4.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Роль страхових посередників у розвитку страхового бізнесу.
2. Генезис вітчизняного страхового ринку.
3. Закономірності формування сучасного страхового ринку України
4. Страхові ринки країн ЄС.
5. Особливості розвитку страхових ринків США та Японії.

4.4. Тести для самоконтролю

1. *Страховий агент - це:*
 - а) юридична або фізична особа, яка самостійно здійснює страхові операції;

- б) штатний працівник страхової компанії, який встановлює причини настання страхових випадків;
 - в) фізична особа, яка за дорученням страховика укладає договори страхування;
 - г) юридична особа, яка від свого імені та за дорученням страховика виконує частину його страхової діяльності.
2. *Складова зовнішнього оточення страхового ринку, на яку страховик не може впливати :*
- а) ринковий попит;
 - б) конкуренція;
 - в) рівень платоспроможності страхувальників;
 - г) «ноу-хау» страхових послуг.
3. *Страховий ринок - це:*
- а) місце, де формується ціна на страхові послуги страхових компаній;
 - б) система організації продажу страхових послуг та укладання договорів страхування;
 - в) система економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страхові послуги, формується попит і пропозиція на них;
 - г) сукупність страховиків та інших суб'єктів, що здійснюють страхові послуги.
4. *До регіональних факторів розвитку страхового ринку належать:*
- а) особливості клімату та ландшафту;
 - б) пенсійна реформа;
 - в) кількість великих промислових підприємств та підприємств малого і середнього бізнесу;
 - г) ступінь розвитку страхового законодавства.
5. *Що являє собою конкуренція на страховому ринку?:*
- а) співробітництво страховиків;
 - б) суперництво між страховиками щодо залучення коштів страхувальників і надання більш якісних страхових послуг;
 - в) діяльність страховиків по вивченню попиту на страхові послуги;
 - г) система організації діяльності страховиків, заснована на попередньому вивченні стану страхового ринку.
6. *Страховий брокер - це:*
- а) штатний працівник страхової компанії;
 - б) посередник на страховому ринку;
 - в) фізична особа, що виконує функції страхувальника;

- г) юридична особа, що виступає самостійним страховиком.
7. До учасників страхового ринку належать:
- а) промислові та торгівельні підприємства;
 - б) страхові посередники, страховики, перестраховики;
 - в) банки й кредитні спілки;
 - г) лізингові та факторингові компанії.
8. Страховик може впливати на:
- а) попит на страхові послуги;
 - б) конкуренцію;
 - в) купівельну спроможність страхувальників;
 - г) «ноу-хау» страхових послуг.
9. Складова фінансового ринку, яка є системою правових та організаційних заходів з реалізації страхових послуг - це:
- а) страхове поле;
 - б) страховий ринок;
 - в) страхове законодавство;
 - г) страховий маркетинг.
10. Попит на страхові послуги залежить від:
- а) кількості катастроф у країні;
 - б) купівельної спроможності потенційних страхувальників;
 - в) ступеню розвитку страхового законодавства;
 - г) потреби населення в страховому захисті.
11. В Україні контроль за діяльністю страхових агентів здійснюється:
- а) банками;
 - б) Міністерством фінансів України;
 - в) Лігою страхових організацій України;
 - г) страховиками.
12. До юридичних страхових агентів відносять:
- а) банки, агентства нерухомості, туристичні фірми;
 - б) власників транспортних засобів;
 - в) аварійних комісарів;
 - г) консультантів у сфері оподаткування.
13. Основні фактори підвищення реалізації страхових продуктів:
- а) страховий тариф, страхова сума;
 - б) страховий тариф, франшиза;
 - в) якість страхового продукту, тариф, сервіс;
 - г) ризики, страхові резерви.

14. *Страхова реклама потрібна для:*

- а) посилення значення нововведень страховика;
- б) створення широкої популярності страхової компанії;
- в) масового впливу на потенційних споживачів страхових послуг;
- г) підтримки популярності страховика та збільшення попиту на страхові продукти.

15. *Розвитку страхового ринку сприяє:*

- а) підвищення темпів інфляції;
- б) поліпшення роботи персоналу страхових компаній;
- в) відсутність інформаційного забезпечення;
- г) зниження темпів інфляції.

ТЕМА 5. СТРАХОВА ОРГАНІЗАЦІЯ

5.1. План практичного заняття

1. Страховики та їх види.
2. Організаційна структура страховика.
3. Органи управління страховою компанією.
4. Об'єднання страховиків та їх функції.

5.2. Питання для самоперевірки

1. Як розподіляються страховики за спеціалізацією?
2. Які види страховиків діють на страховому ринку України?
3. Чим відрізняється філія страхової компанії від агентства?
4. Що являє собою представництво страховика?
5. Назвіть принципи системи управління страховика.
6. Якою є структура управління страховика?
7. Який орган видає ліцензію на здійснення страхової діяльності?
8. Що являють собою кептивні страхові компанії?
9. Назвіть етапи створення страхової компанії.
10. Що таке «товариства взаємного страхування»?

5.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Організаційні форми страхової діяльності в Україні та необхідність їх удосконалення.
2. Сутність та необхідність створення товариств взаємного страхування в Україні. .

3. Організаційні форми страховиків в країнах ЄС.
4. Об'єднання страховиків та їх функції на страховому ринку.
5. Особливості систем управління страховиків США та Японії.

5.4. Тести для самоконтролю

1. *Які відокремлені підрозділи можуть створювати страховики?:*
 - а) банки та інші кредитні установи;
 - б) філії, представництва, агентства;
 - в) фондові біржі;
 - г) виробничі й торговельні підприємства.
2. *Яка основна мета діяльності товариств взаємного страхування?:*
 - а) створення страхового захисту членів товариства;
 - б) організація обов'язкового страхування відповідно до чинного законодавства;
 - в) страхові операції з будь-яких видів страхування;
 - г) перестраховання ризиків інших страховиків.
3. *Кількість учасників (засновників) страховика згідно з вимогами Закону України «Про страхування» має бути:*
 - а) не менше двох;
 - б) не менше трьох;
 - в) не лімітується;
 - г) не менше п'яти.
4. *За спеціалізацією страховики поділяються на:*
 - а) державні й приватні;
 - б) некеровані й ті, що підлягають регулюванню;
 - в) іноземні та вітчизняні;
 - г) зі страхування життя та з ризикового страхування.
5. *Філія страхової компанії має право:*
 - а) займатися рекламною діяльністю;
 - б) проводити ревізії діяльності інших філій;
 - в) приймати рішення про свою ліквідацію;
 - г) укладати та обслуговувати договори страхування.
6. *Якими видами діяльності може займатися страховик?:*
 - а) надавати кредити страхувальникам;
 - б) проводити ремонтні роботи застрахованих транспортних засобів, що постраждали внаслідок страхового випадку;
 - в) укладати договори страхування та визначати розмір збитків страхувальників;

- г) займатись роздрібною торгівлею.
7. *Об'єднання страховиків створюються з метою:*
- а) здійснення перестраховальних операцій;
 - б) захисту інтересів страховиків;
 - в) надання страхових послуг;
 - г) організації реклами страхових продуктів та їх реалізації.
8. *До особливостей діяльності товариств взаємного страхування належать:*
- а) неоднорідність складу учасників;
 - б) учасники є страховиками й страхувальниками одночасно;
 - в) страхувальники беруть участь у розподілі прибутку товариства;
 - г) комерційний характер діяльності.
9. *Які функції виконує Ліга страхових організацій України ?:*
- а) приймає на страхування ризики;
 - б) гарантує платоспроможність страховиків;
 - в) сприяє вдосконаленню страхового законодавства;
 - г) укладає договори страхування.
10. *Представництво страхової компанії має право:*
- а) виплачувати страхові суми та страхові відшкодування;
 - б) виконувати репрезентативні функції;
 - в) брати участь у співстрахуванні;
 - г) розробляти правила страхування.
11. *За зоною обслуговування страховики поділяються на:*
- а) державні й приватні;
 - б) компанії зі страхування життя та ризикового страхування;
 - в) місцеві, регіональні, національні, транснаціональні;
 - г) страховиків та перестраховиків.
12. *Чинниками, що впливають на організаційну структуру страховика, є:*
- а) поділ праці всередині компанії;
 - б) необхідність створення спеціалізованих підрозділів;
 - в) місце розташування страховика;
 - г) комерційний характер діяльності.
13. *До ознак класифікації страховиків відносять:*
- а) приналежність, зону обслуговування, спеціалізацію;
 - б) місце знаходження, характер роботи;
 - в) організаційну структуру;
 - г) сукупність та раціональну структуру ресурсів.

14. *Потенціал компанії визначає:*

- а) приналежність, зона обслуговування, спеціалізація;
- б) місце знаходження, характер роботи;
- в) організаційна структура;
- г) сукупність та раціональна структура ресурсів.

15. *Створення об'єднань страховиків впливає на розвиток страхового бізнесу:*

- а) негативно;
- б) позитивно;
- в) ніяк не впливає;
- г) сприяє захисту інтересів лише страховиків.

ТЕМА 6. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

6.1. План практичного заняття:

1. Необхідність та значення державного регулювання страхової діяльності.
2. Правове забезпечення страхової діяльності. Закон України «Про страхування».
3. Державний нагляд за страховою діяльністю.
4. Функції та завдання уповноваженого органу у справах нагляду за страховою діяльністю.
5. Порядок ліцензування страхової діяльності.
6. Напрями вдосконалення державної політики в галузі страхування.

6.2. Питання для самоперевірки

1. У чому полягає необхідність державного регулювання страхової діяльності?
2. Назвіть методи впливу держави на страхову діяльність.
3. Які органи здійснюють державне регулювання страхової діяльності в Україні?
4. За допомогою яких законів та нормативних документів здійснюється правове регулювання страхового ринку України?

5. Які державні засоби державного регулювання страхової діяльності Ви знаєте?
6. Якими законодавчими документами визначено загальні та спеціальні норми проведення страхової діяльності в Україні?
7. Хто здійснює контроль за страховою діяльністю в Україні?
8. У яких напрямках повинно здійснюватись удосконалення державного регулювання страхової діяльності?
9. Яким умовам має відповідати юридична особа, щоб мати право на отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності в законодавчому порядку?
10. Чому необхідно привести вітчизняне страхове законодавство у відповідність до міжнародних стандартів?

6.3. Теми науково-дослідних робіт

1. Необхідність державного регулювання страхової діяльності в умовах ринку.
2. Прямі та непрямі методи державного регулювання страхової діяльності в Україні.
3. Зарубіжний досвід державного регулювання страхової діяльності.
4. Договори страхування, їх складові та види.
5. Особливості ліцензування страхової діяльності в Україні та країнах ЄС.

6.4. Тести для самоконтролю

1. *Страхові резерви - це:*
 - а) страхові відшкодування, сплачені страховиком за звітний період;
 - б) грошові фонди, які утворюються страховиком з метою забезпечення майбутніх страхових виплат;
 - в) заощадження страхувальника для здійснення страхових премій;
 - г) заощадження страховика для здійснення страхових премій.
2. *Що з переліченого сприяє розвитку страхування ?:*
 - а) збільшення обсягів банківського кредитування;
 - б) низькі обсяги державного пенсійного забезпечення;
 - в) відсутність належного інформаційного забезпечення;
 - г) зниження інфляції.

3. *Як можна визначити те положення страхового договору, яке передбачає відстрочку його виконання або невиконання взагалі внаслідок настання обставин нездоланної сили?:*
 - а) страховий випадок;
 - б) форс-мажор;
 - в) страхова подія;
 - г) розірвання договору страхування.
4. *Куди слід звернутися фізичній або юридичній особі для укладання договору страхування?:*
 - а) до директора місцевої страхової компанії;
 - б) до фонду соціального страхування;
 - в) до страхового агента або страхового брокера;
 - г) до аварійного комісара.
5. *Чи зобов'язаний страховик при укладанні договору страхування запросити у страховальника довідку про його фінансовий стан?:*
 - а) так;
 - б) ні;
 - в) може але не зобов'язаний.
6. *Хто може припинити дію договору страхування?*
 - а) судові органи;
 - б) страховик;
 - в) Ліга страхових організацій України;
 - г) страховальник та страховик за спільною домовленістю.
7. *Страховий поліс - це:*
 - а) документ, що засвідчує факт укладання договору страхування;
 - б) договір страхування майна;
 - в) документ, що регламентує взаємовідносини сторін у страхуванні життя;
 - г) документ, що визначає розмір збитків страховальника.
8. *Видачу ліцензій на ведення страхової діяльності здійснює:*
 - а) Міністерство юстиції України;
 - б) Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю;
 - в) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг;
 - г) Кабінет Міністрів України.
9. *Виплата страхового відшкодування з настанням страхового випадку здійснюється:*
 - а) при сплаті страхової премії;
 - б) при наявності паспорта і страхового свідоцтва;

- в) при наявності заяви і страхового акта;
- г) при укладенні договору страхування.

10. *Страховий договір - це:*

- а) документ, що свідчить про настання страхового випадку і розмір збитків страхувальника;
- б) документ, в якому містяться правила страхування різних видів страхових послуг;
- в) документ про вартість майна, що підлягає страхуванню; письмова угода між страхувальником і страховиком.

11 *Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні здійснює:*

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна Рада України;
- в) Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України;
- г) Держстандарт України.

12. *В яких випадках договір страхування вважається недійсним ?:*

- а) якщо відсутня страхова подія;
- б) якщо страхувальник загубив страхове свідоцтво;
- в) якщо страхувальник змінив своє місцезнаходження;
- г) якщо договір страхування укладено після страхового випадку.

13. *Якщо страховий випадок протягом дії договору страхування не настав, чи реалізовано страховий продукт?*

- а) лише частково;
- б) так, у повному обсязі;
- в) ні, бо не сплачене страхове відшкодування;
- г) так, якщо до договору страхування було видано страховий поліс;
- д) ні, оскільки страховик не виконав усіх зобов'язань.

14. *Правила страхування - це:*

- а) договір страхування;
- б) документ, що визначає умови проведення кожного виду страхування;
- в) перелік претензій страхувальника до страховика;
- г) страховий акт.

15. *Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг має право:*

- а) надавати ліцензію на право здійснення страхової діяльності;
- б) визначати умови проведення кожного виду страхування;

- в) відкликати ліцензії страховиків через свої регіональні підрозділи;
- г) здійснювати контроль за платоспроможністю страховиків.

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ

7.1. План практичного заняття

1. Поняття особистого страхування та його класифікація.
2. Страхування життя та його види.
3. Змішане страхування життя, страхування дітей, страхування до вступу в шлюб.
4. Страхування від нещасних випадків: обов'язкове та добровільне.
5. Умови проведення обов'язкового та добровільного медичного страхування.

7.2. Питання для самоперевірки

1. Що являє собою особисте страхування?
2. Що є об'єктом особистого страхування?
3. Яким чином оцінюються об'єкти, які підлягають страхуванню в особистому страхуванні?
4. Чим відрізняється страхування від нещасних випадків від медичного страхування?
5. За рахунок яких джерел здійснюється індивідуальне та колективне особисте страхування?
6. Яким чином укладається договір страхування при обов'язковому страхуванні пасажирів?
7. Що є страховим випадком при страхуванні життя ?
8. Від чого залежить термін дії договору особистого страхування?
9. Від чого залежить розмір страхової суми, яка вказується в договорі особистого страхування?
10. За наявності яких захворювань страхова компанія має право відмовити в укладанні договору особистого страхування

7.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Оцінка об'єктів особистого страхування: механізм та особливості.

2. Проблеми та перспективи розвитку ринку страхування життя в Україні.
3. Види та порядок проведення обов'язкового страхування від нещасних випадків в Україні.
4. Перспективи запровадження обов'язкового медичного страхування в Україні.
5. Медичне страхування в країнах ЄС.

7.4. Тести для самоконтролю

1. *Страховальниками за договорами страхування життя можуть бути:*
 - а) тільки фізичні особи;
 - б) тільки юридичні особи;
 - в) фізичні і юридичні особи;
 - г) фінансові посередники.
2. *Страхування від нещасних випадків може бути:*
 - а) колективним;
 - б) індивідуальним;
 - в) колективним та індивідуальним;
 - г) взаємним.
3. *Страхування від нещасних випадків включає:*
 - а) страхування життя дітей;
 - б) страхування додаткової пенсії;
 - в) страхування туристів, спортсменів і пасажирів;
 - г) страхування від усіх хвороб.
4. *Особисте страхування включає:*
 - а) страхування транспортних засобів фізичних осіб;
 - б) страхування професійної відповідальності;
 - в) страхування життя та від нещасних випадків на транспорті;
 - г) правильні відповіді 1), 2), 3).
5. *Страхова сума за договорами страхування життя може бути виплачена:*
 - а) тільки страховальнику або застрахованій особі;
 - б) страховальнику або його правонаступникам;
 - в) будь-кому з родичів;
 - г) органам соціального забезпечення.
6. *При проведенні страхування життя має значення:*
 - а) громадянство;

- б) вік застрахованого;
 - в) специфіка роботи страхувальника;
 - г) правильні відповіді а), б), в).
7. *Страховання від нещасних випадків проводиться на випадок:*
- а) дожиття до закінчення строку страхування;
 - б) смерті з будь-якої причини;
 - в) постійної втрати працездатності внаслідок нещасного випадку;
 - г) пожежі.
8. *Страховальниками при обов'язковому медичному страхуванні є:*
- а) фізичні особи;
 - б) юридичні особи;
 - в) фізичні та юридичні особи;
 - г) держава, юридичні і фізичні особи.
9. *Страховальниками при добровільному медичному страхуванні є:*
- а) тільки фізичні особи;
 - б) тільки юридичні особи;
 - в) фізичні та юридичні особи;
 - г) медичні заклади.
10. *Добровільне медичне страхування може бути:*
- а) індивідуальним;
 - б) колективним;
 - в) тільки змішаним;
 - г) правильні відповіді а) і б).
11. *Викупна сума – це:*
- а) частина резерву внесків на день припинення страхувальником сплати внесків, яка підлягає виплаті йому за договором страхування життя;
 - б) сума, на яку укладається договір страхування життя;
 - в) конкретний розмір грошових коштів, який повинен сплатити страховик страхувальнику при настанні страхової події;
 - г) норма доходності за договором страхування пенсій.
12. *Що виступає об'єктом страхування в особистому страхуванні?*
- а) життя, здоров'я, працездатність людини;
 - б) відповідальність перед третіми особами;
 - в) нещасний випадок;
 - г) предмет особистого користування.
13. *Нещасний випадок-це:*
- а) об'єкт соціального страхування;

- б) раптова короткочасна подія, яка настала проти волі людини і спричинила шкоду здоров'ю або смерть;
- в) сімейний стан страхувальника;
- г) перерви у виробництві.

14. *Пенсійне страхування є різновидом:*

- а) страхування ренти;
- б) страхування відповідальності;
- в) страхування домашнього майна;
- г) медичного страхування.

15. *Державне обов'язкове особисте страхування означає, що:*

- а) джерелом сплати страхових внесків є державний бюджет і держава є гарантом виконання зобов'язань перед страхувальником вразі неплатоспроможності страховика;
- б) держава вимагає від страховиків обов'язкової сплати страхової суми;
- в) держава покладає виконання обов'язків страховика на державні страхові компанії;
- г) держава покладає виконання обов'язків страховика на комерційні страхові компанії.

7.5. *Задачі*

Задача 1. Визначте річний страховий внесок за договором накопичувального страхування життя на підставі таких даних:

1. страхова сума – 30 000 грн.;
2. страховий внесок-нетто на 1000 грн. - 25 грн.;
3. питома вага внеску-нетто у внеску-брутто - 85%.

Задача 2. Громадянин купив залізничний квиток вартістю 70 грн. і під час поїздки був травмований внаслідок аварії поїзда. Лікування травми тривало 170 днів, після чого йому була встановлена III група інвалідності. Визначте величину страхового платежу і розмір страхового відшкодування, яке повинен отримати громадянин за наслідки травми.

Задача 3. Громадянин уклав зі страховою компанією договір добровільного страхування від нещасних випадків строком на 1 рік на суму 60 тис. грн. Через місяць після вступу в дію договору громадянин зазнав травми, що спричинило втрату працездатності протягом 120 днів, після чого отримав II групу інвалідності. Визначте розмір загальної страхової виплати за страховими випадками, якщо за кожен

добу тимчасової втрати працездатності страхова компанія виплачує 0,15% страхової суми.

Задача 4. Страхова компанія уклала договір із промисловим підприємством на добровільне колективне медичне страхування 500 працівників. Середня вартість обслуговування в поліклініках, з якими страхова компанія має договір, складає 1000 грн. на рік, а в лікарнях - 3500 грн. на рік. Імовірність госпіталізації дорівнює 25%. Витрати страховика на ведення страхової діяльності в розрахунку на одну застраховану особу становлять 150 грн., плановий прибуток - 25%.

Визначте страховий внесок промислового підприємства на медичне страхування 500 працівників.

Задача 5. Визначте страховий платіж за договором добровільного медичного страхування за програмою «Екстрена медична допомога для дорослих» на підставі таких даних:

1. страхова сума за програмою - 1000грн.;
2. питома вага навантаження в тарифній ставці - 20%;
3. страховий нетто-платіж - 7,5% від страхової суми;
4. скидка з тарифу за відсутність страхових випадків в минулому році - 20%;
5. підвищувальний коефіцієнт за вік застрахованої особи - 15%.

Задача 6. Визначте вартість страхового поліса зі страхування медичних витрат (медичного асистансу) для групи студентів, які виїжджають в одну з європейських країн, згідно з наступними даними:

1. чисельність групи - 18 чол.;
2. страхова сума - 5 тис. євро на кожного;
3. термін перебування за кордоном - 14 днів;
4. страховий тариф: на 7 днів - 0,95 грн., на 15 днів - 0,9 грн., на 30 днів - 0,85 грн. з однієї особи;
5. скидка за чисельність групи: при чисельності групи до 10 чол. - 5%, до 20 чол. - 10%, до 30 чол. - 15%.

ТЕМА 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ

8.1. План практичного заняття:

1. Поняття майнового страхування, його значення.

2. Страхування майна юридичних осіб від вогню та інших небезпек.
3. Умови та порядок страхування домашнього майна громадян.
4. Страхування автотранспортних засобів (автокаско).

8.2. Питання для самоперевірки

1. Назвіть суб'єктів договору майнового страхування.
2. Що покладено в основу класифікації об'єктів майнового страхування?
3. Як визначити страхову суму, страховий платіж та страхове відшкодування при страхуванні майна підприємств виробничої і невиробничої сфери?
4. Як установити страхову суму, страховий платіж та страхове відшкодування при страхуванні домашнього майна громадян?
5. У чому відмінність між поняттями «страхова оцінка» й «страхова сума»?
6. У чому відмінність між поняттями «страхове відшкодування» та «школа в разі настання страхового випадку»?
7. За яких умов може бути застрахованим особливо цінне домашнє майно?
8. Що таке автокаско?
9. Яким чином визначається страхова сума при страхуванні автокаско?
10. Від яких чинників залежить розмір страхового платежу при страхуванні автотранспортних засобів?

8.3. Теми науково-дослідних робіт

1. Місце майнового страхування в системі страхового захисту.
2. Суб'єкти та об'єкти страхування майна підприємств в Україні.
3. Особливості страхування домашнього майна громадян в країнах ЄС.
4. Умови та порядок страхування особливо цінного майна громадян.
5. Правила страхування автокаско провідними страховиками України.

8.4. Тести для самоконтролю

1. *На розмір страхового тарифу при страхуванні транспортного засобу впливає?:*
 - а) наявність протиугінних засобів;
 - б) марка транспортного засобу;
 - в) місце зберігання;
 - г) всі варіанти правильні.
2. *Який фактор не впливає на розмір тарифних ставок у разі страхування домашнього майна?:*
 - а) вік власника майна;
 - б) обсяг відповідальності страховика;
 - в) термін страхування;
 - г) вартість майна.
3. *Яку суму становить страхове відшкодування за втрачене внаслідок стихійного лиха майно підприємства вартістю 300 тис. грн., якщо в договір страхування було включено майно вартістю 900 тис. грн., а страхова сума дорівнювала 300 тис. грн.?:*
 - а) 900 тис. грн.;
 - б) 300 тис. грн.;
 - в) 150 тис. грн.;
 - г) 100 тис. грн..
4. *На випадок яких подій проводять страхування домашнього майна ?:*
 - а) знищення або пошкодження при його експлуатації;
 - б) проникнення води із сусіднього приміщення;
 - в) заволодіння третьою особою шляхом шахрайства;
 - г) всі відповіді вірні.
5. *За договором страхування домашнього майна не відшкодовуються збитки, котрі виникли внаслідок:*
 - а) вибуху газу;
 - б) технічних поломок;
 - в) неправомірних дій третіх осіб;
 - г) всі відповіді вірні.
6. *При настанні страхового випадку щодо застрахованого майна страховик повинен:*
 - а) скласти страховий акт, обчислити суму збитку та страхового відшкодування;
 - б) заявити про страховий випадок до компетентних органів та страховика;
 - в) вжити заходів щодо зменшення збитків;

- г) всі відповіді правильні.
7. *Майно підприємства загальною вартістю 280 тис. грн. застраховано на 140 тис. грн. Через пожежу знищено майна на суму 60 тис. грн. Яку суму страхового відшкодування отримає підприємство?:*
- а) 140 тис. грн.;
 - б) 60 тис. грн.;
 - в) 42 тис. грн.;
 - г) 30 тис. грн..
8. *Договір страхування домашнього майна можна укласти на майно, що знаходиться:*
- а) у будь-якій будівлі;
 - б) у квартирі страхувальника;
 - в) поряд зі страхувальником, який перебуває на відпочинку в іншій країні;
 - г) в офісі, де працює страхувальник.
9. *Якими повинні бути дії страхувальника при настанні страхового випадку?:*
- а) вжити заходи щодо зменшення збитків;
 - б) одразу почати відновлювальні роботи;
 - в) заявити про страховий випадок до компетентних органів та страховика;
 - г) обчислити суму страхового відшкодування.
10. *Страхування будівель проводиться на випадок знищення або пошкодження внаслідок:*
- а) аварії опалювальної системи;
 - б) наїзду транспортного засобу;
 - в) неправомірних дій повнолітнього члена сім'ї страхувальника;
 - г) неправомірних дій третіх осіб.
11. *Додатковий договір страхування домашнього майна укладається, якщо страхувальник:*
- а) переїздить на нове місце проживання;
 - б) бажає збільшити страхову суму;
 - в) бажає зменшити страхову суму;
 - г) бажає застрахувати пізніше придбані предмети домашнього майна.
12. *У якій формі проводиться страхування автотранспорту?:*
- а) лише у добровільній формі;

- б) лише в обов'язковій формі;
- в) у добровільній та обов'язковій формах;
- г) не підлягає страхуванню.

13. Які види майна із зазначених нижче не приймаються на страхування?:

- а) товарні запаси і готова продукція;
- б) грошові кошти (готівка) та цінні папери;
- в) незавершені об'єкти будівництва;
- г) транспортні засоби.

14. Дійсна вартість холодильника становить 3000 грн. Знос на день страхування - 20%. Страхова сума може бути встановлена не вище ніж:

- а) 600 грн.;
- б) 2400 грн.;
- в) 3000 грн.;
- г) 3600 грн.

15. Страхова сума при майновому страхуванні встановлюється:

- а) на власний розсуд власника об'єкта страхування;
- б) на власний розсуд страховика, що має ліцензію на здійснення майнового страхування;
- в) за згодою сторін, але не вище реальної ринкової вартості на момент підписання страхового договору;
- г) згідно з постановами Кабінету міністрів України.

8.5. Задачі

Задача 1. Під час пожежі згорів холодильник, що мав ціну на час придбання 3 000 грн. та раціональний строк використання 10 років. На момент укладання договору страхування холодильник експлуатувався 3 роки. Визначте розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо страхова сума, обумовлена в договорі, становила 2 000 грн., а безумовна франшиза - 5%.

Задача 2. Підприємець застрахував своє майно на випадок крадіжки й пограбування. Страховий тариф за цим ризиком становить 0,58%. Майно застраховане на 80 тис. грн. у розмірі 100% вартості. В договорі зазначено безумовну франшизу в розмірі 9%. Під час крадіжки частка майна, вартістю 34 грн., була пошкоджена і викрадена на суму 26 тис. грн. Відповідно з документами вартість ремонту пошкодженого майна становить 12

тис. грн., причому після ремонту майно не було уцінено. Визначте розмір страхового платежу, збитків підприємця та страхового відшкодування.

Задача 3. У результаті дорожньо-транспортної пригоди згорів легковий автомобіль, що був застрахований за договором автокаско. Ціна придбання автомобіля - 70 000 грн. Зношення на день укладання договору - 20%. Після аварії залишилися деталі на суму 5 600 грн. На приведення до робочого стану вказаних деталей витратили 800 грн. Знецінення деталей 50%. Обчисліть розмір збитку страхувальника та страхове відшкодування, якщо договором встановлено страхову суму 50 000 грн. та безумовну франшизу 6%.

Задача 4. Унаслідок страхового випадку повністю пошкоджена покрівля магазину, опалення та електроосвітлення. Частково в розмірі 20% пошкоджено штукатурку, а також підлогу на площі 90 м². Питома вага у загальній балансовій вартості магазину штукатурки складає 8%, покрівлі - 12%, системи опалення й освітлення - 15%, підлоги - 7%. Визначте суму збитків страхувальника та страхового відшкодування, якщо балансова вартість магазину становить 254 150 грн., площа 354 м². Страхова сума становить 80% балансової вартості магазину, а безумовна франшиза 5%.

Задача 5. Будинок застраховано за системою пропорційної відповідальності. Його первісна вартість - 72 000 грн., знос - 18 000 грн., страхова сума складає 60% залишкової вартості будинку. Розрахуйте розмір страхового відшкодування, якщо збитки становлять 75% залишкової вартості будинку, а умовна франшиза встановлена в розмірі 10% первісної вартості.

Задача 6. Громадянин застрахував будинок вартістю 150 тис. грн. в страховій компанії від вогневих ризиків терміном на 5 років. При цьому була встановлена безумовна франшиза - 5%. Через 3 роки в результаті пожежі будинок було знищено, але при цьому визначено, що залишки, придатні для будівництва, становлять 20 тис. грн. Експертами встановлено, що витрати по врятуванню будинку становлять 10 тис. грн., а сума зносу будинку до моменту пожежі - 8 тис. грн. Визначте розмір повного збитку страхувальника та розмір страхового відшкодування, якщо:

- а) будинок страхувався на повну вартість;
- б) страхова сума становить 100 000 грн.

Задача 7. Громадянин уклав договір страхування зі страховиком на страхування домашнього майна, до складу якого входить телевізор вартістю 2000 грн. та комп'ютер вартістю 5000 грн. Па день підписання договору сума зносу телевізора становила 30%, а комп'ютера - 10%. Договір страхування було укладено на 80% вартості майна й встановлено безумовну франшизу 6% від обсягу збитків страхувальника. Внаслідок страхового випадку телевізор було повністю знищено, а комп'ютер пошкоджено так, що вартість ремонту за довідкою склала 950 грн. Визначте:

а) величину страхової премії, якщо страховий тариф становить 1,8%;

б) обсяг страхового відшкодування.

Задача 8. Заповніть довідку про вартість майна, що підлягає страхуванню, визначте основні складові страхового договору, заповнивши таблицю (табл. 8.2) та складіть договір страхування майна юридичних осіб (Додаток А – питати у викладача) за такими даними:

1) дані про майно підприємства на 04.01.2010 р. (табл.8.1):

Таблиця 8.1.

№	Назва об'єктів, що підлягають страхуванню	Вартість, тис. грн.	% зносу
1	Будівля хлібокомбінату	280,2	10
2	Устаткування та обладнання	85,6	15
3	Малоцінні та швидкозношувані предмети	3,5	5
4	Виробничі запаси	15,5	10

Директор О.О. Іваненко Головний бухгалтер К.К. Петренко

2) страхувальник: Хлібокомбінат в особі директора Іваненка Олександра Олександровича, який діє на підставі Положення підприємства.

Адреса: м. Полтава, вул. Садова, 34 Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 01788422 Поточний рахунок № 260001010132241 в АТ «ІНДЕКС-БАНК» МФО 331661;

3) страховик: Обласна філія страхового товариства «Укоопспілка» в особі начальника філії Степаненка Степана Степановича, який діє на підставі Положення страхового товариства.

Адреса: м. Полтава, вул. Фрунзе, 128

Поточний рахунок № 26000101013845 в АБ «Укоопспілка»
МФО 321451

Ідентифікаційний код за ЄДРПОУ 01944248;

4) майно приймається на страхування у розмірі 70% його вартості;

5) франшиза безумовна становить 5% від страхової суми;

б) ставка страхового платежу:

а) з основних засобів - 0,25%;

б) з інших товарно-матеріальних цінностей - 0,5%;

7) договір страхування майна складений 04.01.2010 р. Термін дії договору 1 рік;

8) страховий платіж вноситься в триденний термін з дня підписання договору.

Таблиця 8.2

№	Назва об'єктів, що підлягають страхуванню	Вартість, тис. грн.	Знос %	Залишкова вартість, тис. грн.	Страхова сума, тис. грн.	Франшиза, тис. грн.	Страховий платіж, тис. грн.
1							
2							
3							
4							
Всього							

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

9.1. План практичного заняття:

1. Сутність та особливості страхування відповідальності.
2. Порядок проведення обов'язкового страхування відповідальності власників автотранспортних засобів
3. Особливості здійснення страхування професійної відповідальності та відповідальності виробника за якість продукції (робіт, послуг).

4. Страхування відповідальності власників зброї та власників собак.

9.2. Питання для самоперевірки

1. У чому полягає зміст страхування відповідальності?
2. Назвіть суб'єкти та об'єкти договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
3. Який порядок розрахунку страхових платежів за договором обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів.
4. Яка мета створення Моторного (транспортного) страхового бюро України?
5. На яку суму має право розраховувати застрахований у разі настання страхового випадку за договором обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів?
6. У яких випадках виплату страхового відшкодування здійснює Моторне (транспортне) страхове бюро України?
7. Які централізовані страхові резервні фонди створює Моторне (транспортне) страхове бюро і за якими напрямками використовуються кошти цих фондів?
8. Що являє собою Міжнародна система автострахування «Зелена картка»?
9. Якими є особливості об'єктів страхування при укладанні угоди про професійної відповідальності?
10. У чому полягає необхідність запровадження страхування відповідальності виробника за якість продукції (робіт, послуг)?

9.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Тенденції розвитку ринку страхування відповідальності в Україні.
2. Закордонний досвід страхування професійної відповідальності.
3. Страхування відповідальності за якість виробленої продукції: сутність та поширення в Україні.
4. Проблеми збереження довкілля та роль страхування відповідальності за екологічне забруднення у їх вирішенні.
5. Створення і функціонування міжнародної системи страхування «Зелена карта».

9.4. Тести для самоконтролю

1. *Види договорів цивільної відповідальності власників транспортних засобів поділяються на:*
 - а) загальні та обов'язкові;
 - б) звичайні та додаткові;
 - в) загальні та додаткові;
 - г) внутрішні та міжнародні.
2. *Власник двох мисливських рушниць і спортивного дрібнокаліберного пістолета укладає договір обов'язкового страхування відповідальності власника зброї терміном на 1 рік. Страховий платіж складе:*
 - а) 51 грн.;
 - б) 34 грн.;
 - в) 17 грн.;
 - г) 13 грн.
3. *Завданням Моторного (транспортного) страхового бюро України є:*
 - а) укладання внутрішніх договорів;
 - б) виплати компенсацій за внутрішніми договорами;
 - в) виплати компенсацій за міжнародними договорами;
 - г) управління централізованими страховими резервними фондами.
4. *Що є об'єктом страхування наземного транспортного засобу?:*
 - а) водій та пасажир;
 - б) цивільна відповідальність власника транспортного засобу;
 - в) немає правильної відповіді;
 - г) правильні відповіді 1), 2).
5. *Об'єкт обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів:*
 - а) відповідальність страховика;
 - б) втрата здоров'я, життя, працездатності власника транспортного засобу;
 - в) відповідальність власника транспортного засобу за шкоду, заподіяну третім особам в результаті ДТП;
 - г) відповідальність третьої особи, яка постраждала внаслідок ДТП.
6. *Страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів забезпечує захист інтересів:*
 - а) власника транспортного засобу;
 - б) держави;

- в) страхової компанії;
г) потерпілого у дорожньо-транспортній пригоді.
7. *Що таке ліміт відповідальності?:*
- а) мінімальна сума страхового відшкодування;
б) максимальна сума страхового відшкодування.
8. *До кого має звертатися водій автомобіля-рефрижератора для отримання страхового відшкодування відповідно до умов договору обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів у випадку псування товарів, що перевозились, з причини поломки холодильного агрегату?:*
- а) до страховика, що продав поліс;
б) до покупця;
в) до продавця;
г) всі відповіді невірні.
9. *Які країни входять до Міжнародної системи автострахування «Зелена картка»?:*
- а) країни, в яких кількість автотранспортних засобів перевищує 10 млн. шт.;
б) європейські країни, а також країни, що мають з ними спільні кордони;
в) країни з населенням більше 7 млн. чоловік;
г) країни, в яких встановлено правосторонній рух транспортних засобів.
10. *Якщо в результаті ДТП необхідно відшкодувати третім особам збитки, розмір яких перевищує ліміт відповідальності страховика за договором, хто зобов'язаний відшкодувати решту збитків?:*
- а) держава;
б) страхова компанія;
в) винуватець ДТП;
г) Ліга страхових організацій України.
11. *Джерела формування централізованих страхових резервних фондів Моторним (транспортним) страховим бюро України.:*
- а) внески засновників страховика;
б) державне бюджетне фінансування;
в) відрахування від надходжень страхових платежів;
г) доходи від розміщення резервних фондів.

12. Власник німецької сторожової вівчарки укладає договір обов'язкового страхування відповідальності власників собак. Термін дії договору - два роки. Страховий платіж складе:
- а) 51 грн.;
 - б) 17 грн.;
 - в) 68 грн.;
 - г) 34 грн.
13. Хто має право звертатися до страховика з вимогою про виплату страхового відшкодування в разі настання ДТП?:
- а) тільки власник транспортного засобу (страхувальник);
 - б) власник транспортного засобу та потерпілі треті особи;
 - в) свідки дорожньо-транспортної пригоди;
 - г) станції технічного обслуговування, що здійснюють ремонт пошкодженого транспортного засобу.
14. У результаті виробничого дефекту фасувального автомата в партії товару сталася нестача. Її було виявлено тільки під час реалізації товару Збитки, спричинені витратами власника автомата на усунення дефекту та його наслідків, покриваються договором страхування:
- а) професійної відповідальності;
 - б) ділової відповідальності;
 - в) відповідальності роботодавця;
 - г) відповідальності виробника.
15. Якими причинами зумовлене обов'язкове страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів?:
- а) необхідністю залучення коштів для утримання автомобільних доріг;
 - б) необхідністю створення ефективної системи захисту майнових інтересів потерпілих в дорожньо-транспортних пригодах;
 - в) причинами релігійного характеру;
 - г) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки.

9.5. Задачі

Задача 1- Громадянин укладає зі страховиком договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомобіля ВАЗ 2108 з об'ємом двигуна 1800 см³. Територія переважного використання автомобіля - місто з населенням 600 тис. чоловік. Стаж водія - 5 років. Договір

укладається за умови, що транспортним засобом будуть користуватися й інші особи на законних підставах. Визначте страховий платіж із даного виду в перший рік страхування.

Задача 2. Громадянин укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власника автомашини ЗАЗ - 1103 «Тав-рія» з об'ємом двигуна 1100 см. куб. терміном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 350 тис. чол., стаж водія - 15 років. Договір укладається на власника та його дружину, водійський стаж якої 2 роки. Визначте:

- 1) величину страхового платежу на перший рік страхування;
- 2) величину страхового платежу на другий страхування, якщо:
 - а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;
 - б) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 3. Пенсіонер укладає договір обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів як власник автомашини ВАЗ-2107 з об'ємом двигуна 2300 см. куб. гермі ном на 1 рік. Машина експлуатується в місті з населенням 520 тис. чол., стаж водія - 25 років. Договір укладається тільки на власника. Визначте:

- 1) величину страхового платежу на перший рік страхування;
- 2) величину страхового платежу на другий страхування, якщо:
 - а) протягом першого року страхова компанія не здійснила жодної страхової виплати за даним договором;
 - б) страхова компанія здійснила одну страхову виплату за договором;
 - в) страхова компанія здійснила дві страхові виплати за договором.

Задача 4. Внаслідок дорожньо-транспортної пригоди були пошкоджені 4 автомобілі. Визначте розмір страхового відшкодування потерпілим особам відповідно до угоди обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників автотранспортних засобів, якщо відомо, що ДТП сталася з вини власника 2-го автомобіля, а вартість ремонту автомобілів згідно з квитанціями ремонтних фірм склала:

1-го	автомобіля - 13 000 грн.;
2-го	автомобіля - 19 000 грн.;
3-го	автомобіля - 22 300 грн.;

4-го автомобіля - 26 600 грн.

Задача 5. Страхові компанії - повні члени Моторного (транспортного) страхового бюро України - отримали протягом місяця страхові платежі за внутрішніми договорами обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів у розмірі 22 500 тис. грн. та страхові платежі за міжнародними договорами страхування у розмірі 15 600 грн. Крім того, до МТСБУ надійшли безоплатні внески у розмірі 2 100 тис. грн. від Міністерства транспорту України та від Міністерства внутрішніх справ України у розмірі 1 500 тис. грн. Фонд страхових гарантій на 1 липня поточного року становив 1 002 тис. грн.

Визначте суму надходжень та остаточний розмір на 1-е число наступного місяця Фонду захисту потерпілих у дорожньо-транспортних пригодах і Фонду страхових гарантій при Моторному (транспортному) страховому бюро України.

Задача 6. В договорі страхування професійної відповідальності нотаріуса передбачена страхова сума 10 тис. грн., безумовна франшиза - 1 тис. грн. В результаті помилки, здійсненої нотаріусом при виконанні службових обов'язків, нанесено збиток клієнту в розмірі 9 тис. грн. Крім того, витрати, понесені пред'явником претензії, склали 0,4 тис. грн., а витрати, здійснені нотаріусом у зв'язку зі страховою подією без згоди страховика - 0,12 тис. грн. Визначте:

- 1) хто і в якому обсязі здійснить відшкодування клієнту нотаріуса;
- 2) обсяг збитків нотаріуса.

ТЕМА 10. ПЕРЕСТРАХУВАННЯ ТА СПІВСТРАХУВАННЯ

10.1. План практичного заняття

1. Необхідність і сутність перестраховування
2. Зміст договорів перестраховування та їх види
3. Форми проведення перестраховувальних операцій
4. Методи перестраховування
5. Сутність співстраховування

10.2. Питання для самоперевірки

1. Що називається перестрахуванням?
2. Які фактори впливають на ліміт власного утримання?
3. Чим відрізняється активне перестрахування від пасивного?
4. Назвіть види договорів пропорційного перестрахування.
5. Назвіть види договорів непропорційного перестрахування.
6. Чим відрізняється квотний договір перестрахування від ексцедентного?
7. У чому полягає зміст перестрахування перевищення збитків?
8. Як і кому здійснюється страхове відшкодування страховиком і пере-страховиком у разі настання страхового випадку у страхувальника?
9. У якому випадкові укладається договір співстрахування?
10. Яким чином розподіляється відповідальність між страховиками при укладанні договору співстрахування?

10.3. Теми науково-дослідних робіт

1. Витоки та світова історія розвитку перестрахування.
2. Співстрахування та його значення у розвитку страхування.
3. Державне регулювання перестрахових відносин в Україні.
4. Історія перестрахування у країнах Євросоюзу.
5. Тенденції розвитку ринку перестрахування в Україні.

10.4. Тести для самоконтролю

1. *Власне утримання страховика - це:*
 - а) розмір комісійної винагороди;
 - б) страхові внески страхувальників;
 - в) частина страхової суми, що залишається на відповідальності страховика;
 - г) страхове відшкодування при настанні страхових випадків.
2. *До видів договорів перестрахування відносять:*
 - а) пропорційні і облігаторні;
 - б) обов'язкові і добровільні;
 - в) пропорційні і непропорційні;
 - г) квотні й ексцедентні.
3. *Перестраховик -це:*
 - а) цесіонарій;

- б) цедент;
 - в) ретроцедент;
 - г) ретроцесіонарій.
4. *Страховик, якому прямий страховик передав частину ризику на страхування, зветься:*
- а) цедентом;
 - б) страхувальником;
 - в) цесіонарієм;
 - г) перестраховальником.
5. *Активне перестраховання - це:*
- а) посилення активної діяльності пере страховиків;
 - б) посилення активної діяльності перестраховальників;
 - в) передача ризиків вітчизняних страховиків іноземним перестраховикам;
 - г) прийняття іноземних ризиків у перестраховання вітчизняними компаніями.
6. *За формами проведення перестраховання буває:*
- а) пропорційне та непропорційне;
 - б) квотне, ексцедентне та квотно-ексцедентне;
 - в) факультативне, облігаторне та факультативно-облігаторне;
 - г) активне та пасивне.
7. *Цедент - це:*
- а) страховик;
 - б) перестраховик;
 - в) перестраховальник;
 - г) цесіонарій.
8. *Перестраховання за методом проведення поділяється на:*
- а) пропорційне та непропорційне;
 - б) квотне, ексцедентне та квотно-ексцедентне;
 - в) факультативне, облігаторне та факультативно-облігаторне;
 - г) активне та пасивне.
9. *Метод розподілу ризиків при якому кілька страховиків на рівних умовах несуть відповідальність за одним страховим договором в межах своєї частки - це:*
- а) ексцедент збитку;
 - б) ексцедент збитковості;
 - в) перестраховання;
 - г) співстраховання.

10. Документ, що містить перелік ризиків, які необхідно перестрахувати і надсилається цедентом цесіонарію при ексцедентному перестрахованні - це:
- а) декларація;
 - б) сліп;
 - в) бордеро;
 - г) пропозиція.
11. Факультативно-облігаторне перестраховання більш вигідне для:
- а) страховика;
 - б) перестраховика;
 - в) страхувальника;
 - г) держави.
12. Облігаторно-факультативне перестраховання не вигідне для:
- а) страховика;
 - б) перестраховика;
 - в) страхувальника;
 - г) держави.
13. Чи зобов'язаний страховик повідомити страхувальника, що його ризик, взятий на страхування, буде перестраховано?:
- а) так;
 - б) ні.
14. Пасивне перестраховання - це:
- а) зниження активної діяльності перестраховиків;
 - б) зниження активної діяльності перестраховальників;
 - в) передача ризиків вітчизняних страховиків іноземним перестраховикам;
 - г) прийняття іноземних ризиків у перестраховання вітчизняними компаніями.
15. При здійсненні співстрахування страховики:
- а) приймають спільне рішення щодо того, який з них зобов'язаний сплатити страхувальнику компенсацію завданої шкоди в залежності від стану його фінансової надійності;
 - б) надають страхові гарантії, але не беруть участі у сплаті страхового відшкодування;
 - в) сплачують страхувальнику страхові премії за сумлінне виконання зобов'язань зі сплати страхових платежів;
 - г) розподіляють страхову суму між собою і пропорційно її часткам отримують страхові премії.

10.5. Задачі

Задача 1. Страховик уклав договір страхування об'єкта вартістю 3 200 тис. грн. при страховому тарифі 0,5 %. Власне утримання компанії 2 200 тис. грн., решта перестраховується у двох перестраховиків порівну. Величина комісії за укладення і супровід договору - 10%. Визначте:

- а) страхові платежі, котрі отримає с страховик і перестраховики;
- б) величину комісійної винагороди, котру отримає страховик;
- в) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу страхування і перестраховування, якщо збитки страхувальника становлять 700 тис. грн.

Задача 2. Страхова компанія здійснює непропорційне перестраховування об'єкта вартістю 4 млн. грн., в якому бере участь 4 учасники (страховик і 3 перестраховики). Вартість об'єкта розділена на шари, ймовірність настання страхового випадку для яких наступна: пріоритет - 0,5; перший перестраховик - 0,25; другий перестраховик - 0,15; третій перестраховик - 0,10. Визначте:

- а) страхові платежі для кожного учасника, якщо страховий тариф становить 0,5%;
- б) величину страхового відшкодування і учасників виплати при збитках:

- 1) 0,8 млн. грн.;
- 2) 1,2 млн. грн.;
- 3) 3,4 млн. грн.

Задача 3 Портфель страховика складається з трьох однорідних груп ризиків, які мають відповідно оцінку 200,350, 533 тис. грн. Максимальний рівень власного утримання страховика в покритті ризиків - 400 тис. грн. У перестраховування передається квота в розмірі 25% страхового портфеля. Визначте:

- а) форму перестраховування;
- б) величину ризиків, переданих перестраховику за окремими групами та в цілому;
- в) власну участь цедента в покритті ризиків;
- г) проаналізуйте доцільність перестраховування всіх ризиків в портфелі страховика.

Задача 4. Цедент уклав ексцедентний договір перестраховування, згідно з яким участь страховика в покритті ризиків установлена в розмірі 250 тис. грн. Верхня максимальна межа відповідальності

перестрахови- ка - 500 тис. грн. Визначте участь цедента і цесіонарія у відшкодуванні збитків, якщо в результаті страхового випадку їх розмір становить:

- а) 300 тис. грн.;
- б) 210 тис.грн.;
- в) 610 тис. грн.

Задача 5- Об'єкт, страхова вартість якого 10 млн. грн. страхується трьома страховиками за одним договором при страховому тарифі 0,7%. Відповідальність за договором співстрахування розділена в наступному порядку: перший страховик - 50%, другий страховик - 30%, третій страховик - 20% страхової суми. В результаті страхового випадку страхувальнику завдано збитків в обсязі 5 млн. грн. Визначте:

- а) страхові платежі, котрі отримують страховики;
- б) розмір страхового відшкодування, котре виплатять учасники процесу співстрахування.

Задача 6. Як буде розподілено між цедентом і цесіонарієм, в разі настання страхових подій, відповідальність за збитки, якщо укладено квотні договори перестраховування, а також мають місце такі умови:

- а) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 200тис.грн.;
 - ризик 100тис.грн.;
 - збитки становили 100%.
- б) цедентом було укладено договір з квотою 85%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 300тис.грн.;
 - ризик 400тис.грн.;
 - збитки становили 50%.
- в) цедентом було укладено договір з квотою 75%;
 - ліміт відповідальності цесіонарія згідно з цим договором 350тис.грн.;
 - ризик 525тис.грн.;
 - збитки становили 90%.

ТЕМА 11. ДОХОДИ, ВИТРАТИ ТА ПРИБУТОК СТРАХОВИКА

11.1. План практичного заняття

1. Доходи страхової компанії. Складові доходів від страхової діяльності.
2. Витрати страховика. Витрати на виплати страхового відшкодування.
3. Порядок визначення прибутку страховика, резерву зароблених та незароблених страхових премій.
4. Оподаткування страхової діяльності. Порядок сплати податку з прибутку страховиками з ризикового страхування та страхування життя.

11.2. Питання для самоперевірки

1. З яких джерел страховик може одержувати доходи?
2. Назвіть складові доходів страховика від страхової діяльності.
3. За якими напрямками страховик може проводити інвестиційну діяльність?
4. Що являють собою доходи страховика від здійснення інших операцій?
5. За якими напрямками поділяються витрати страхової компанії?
6. Назвіть складові витрат страховика від страхової діяльності.
7. Як визначається прибуток страхової компанії?
8. Що таке резерв незароблених страхових премій?
9. Як визначається валовий дохід страховика від страхової діяльності?
10. У чому полягають особливості оподаткування страхової діяльності?

11.3. Темі науково-дослідних робіт

1. Доходи від фінансової та інвестиційної діяльності страховика, джерела їх формування.
2. Собівартість страхових послуг та особливості її визначення.
3. Методичні підходи до визначення зароблених страхових премій в зарубіжних країнах.

4. Принципи формування та розподілу прибутку страхових компаній.
5. Порівняльна характеристика доходів та витрат страхових компаній та інших фінансових установ.

11.4. Тести для самоконтролю

1. *Доходи страховика формуються від таких видів діяльності:*
 - а) страхових операцій;
 - б) виробництва продукції;
 - в) страхової діяльності, розміщення та інвестування коштів й інших операцій;
 - г) правильна відповідь 1) і 2).
2. *Відрахування до централізованих страхових резервних фондів відносять до:*
 - а) доходів від страхової діяльності;
 - б) державного бюджетного фінансування;
 - в) витрат від страхової діяльності;
 - г) доходів від розміщення резервних фондів.
3. *Дивіденди за акціями відносяться до доходів страховика від:*
 - а) страхової діяльності;
 - б) інвестиційної діяльності;
 - в) фінансової діяльності;
 - г) іншої діяльності.
4. *При обчисленні податку на прибуток від страхової діяльності використовують показник:*
 - а) прибуток від страхової діяльності;
 - б) валовий дохід від страхової діяльності;
 - в) валові витрати страховика;
 - г) валові витрати від перестраховування.
5. *Інвестиційний дохід страхової компанії становить 650 тис. грн., витрати на його обслуговування - 50 тис. грн. Величина податку з інвестиційного доходу становитиме:*
 - а) 150 тис. грн.;
 - б) 120 тис. грн.;
 - в) 18 тис. грн.;
 - г) 6 тис. грн.
6. *Надходження страхових премій страхової компанії з ризикового страхування становить 700 тис. грн., сума премій за договорами,*

переданими в перестраховання - 300 тис. грн. Величина податку з прибутку від страхової діяльності страховика становитиме:

- а) 100 тис. грн.;
 - б) 50 тис. грн.;
 - в) 24 тис. грн.;
 - г) 12 тис. грн..
7. *Доходи від участі у прибутку перестраховиків відносяться до:*
- а) доходу від основної діяльності;
 - б) доходу від страхової діяльності;
 - в) доходу від іншої діяльності;
 - г) доходу від інвестиційної діяльності.
8. *Резерв збитків - це:*
- а) частки страхових сум за договорами перестраховання;
 - б) частки страхових сум за договорами страхування;
 - в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;
 - г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.
9. *Основною статтею витрат страховика є:*
- а) витрати на обслуговування процесу страхування;
 - б) витрати на утримання страховика;
 - в) виплати страхових сум та страхових відшкодувань;
 - г) відрахування в централізовані страхові резервні фонди.
10. *Джерело сплати податку на прибуток від страхової діяльності:*
- а) поточні витрати;
 - б) надходження страхових премій;
 - в) прибуток;
 - г) чистий прибуток.
11. *Податки, які сплачують страховики:*
- а) податок на прибуток;
 - б) податок на додану вартість;
 - в) акцизний збір;
 - г) комунальний податок.
12. *Основним джерелом доходів від страхової діяльності є:*
- а) комісійні винагороди за перестраховання;
 - б) страхові премії за договорами страхування та перестраховання;
 - в) повернуті суми технічних резервів;
 - г) частки, сплачені перестраховиками.

13. Комісійні винагороди, отримані за перестраховання відносять до:

- а) доходу від страхової діяльності;
- б) доходу від іншої діяльності;
- в) доходу від інвестиційної діяльності;
- г) витрат від інвестиційної діяльності.

14. Резерв незароблених премій - це:

- а) частки страхових сум за договорами перестраховання;
- б) частки страхових сум за договорами страхування;
- в) суми надходжень страхових премій за договорами, строк дії яких не закінчився;
- г) зарезервовані страхові відшкодування за договорами, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті.

15. Ліквідаційними витратами страховика є:

- а) витрати страховика, пов'язані з його ліквідацією, реформуванням, реструктуризацією та санацією;
- б) витрати на ліквідацію збитків, що виникли через настання страхової події: на оплату послуг ліквідаторів; судові, поштово-телеграфні витрати;
- в) витрати, зумовлені сплатою страхових відшкодувань громадянам, що мають статус «Ліквідатор наслідків аварії на Ч АЕС (II та III категорій)»;
- г) витрати на покриття збитків внаслідок подання регресних позовів страховиків, що ґрунтуються на принципі суброгації в страхуванні.

11.5. Задачі

Задача 1. Надходження страхових премій страхової компанії за 2010 рік становлять: в I кв. - 420 тис. грн.; в II кв. - 400 тис. грн.; в III кв. - 440 тис. грн.; в IV кв. - 480 тис. грн. Визначте резерв незароблених страхових премій на 1 жовтня 2010 р. та на 1 січня 2011 року.

Задача 2. Визначте величину зароблених страхових премій страхової компанії, якщо відомо:

- сума незароблених страхових премій на початок року — 260 тис. грн.;
- сума незароблених страхових премій на кінець року - 320 тис. грн.;

- сума надходжень страхових премій за звітний період - 640 тис. грн.;
- страхові премії, сплачені перестраховикам у звітному році - 35 тис. грн.;
- сума доходів від депозитного вкладу в банку - 250 тис. грн.

Задача 3. Визначте прибуток (збиток) від страхової діяльності страхової компанії, маючи такі дані (млн. грн.):

- зароблені страхові премії за договорами страхування і перестраховання у звітному періоді - 80;
- виплати страхових сум та страхових відшкодувань – 35;
- відрахування в технічні резерви, інші, ніж резерв незароблених премій - 15;
- частки страхових виплат, сплачені перестраховиками - 20;
- повернуті суми із централізованих страхових резервів - 12;
- витрати на ведення справи - 10.

Задача 4. Визначте доходи, витрати, прибуток страховика від страхової діяльності та величину податку на прибуток за квартал на основі таких даних (тис. грн.):

- страхові премії, отримані за договорами страхування та перестраховання - 190;
- сплачені страхові відшкодування - 90;
- страхові премії, сплачені перестраховикам - 30;
- комісійна винагорода за перестраховання - 4;
- повернуті суми із централізованих резервних фондів - 60;
- відрахування до технічних резервів - 52;
- витрати на ведення страхової справи - 24.

Задача 5. Загальна сума надходжень страхових премій компанії зі страхування життя за квартал становить 900 тис. грн., в тому числі:

а) за договорами страхування життя, укладеними на термін до 10 років - 700 тис. грн.;

б) за договорами довгострокового страхування життя, укладеними на термін 10 років і більше - 200 тис. грн.

Визначте податок з прибутку від страхової діяльності страховика зі страхування життя.

ТЕМА 12. ФІНАНСОВА НАДІЙНІСТЬ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ

12.1. План практичного заняття

1. Поняття фінансової надійності.
2. Особливості фінансової діяльності та грошового обігу страховика.
3. Зміст, призначення та основні види страхових резервів.
4. Оцінка платоспроможності страховика.
5. Аналіз фінансових результатів діяльності.

12.2. Питання для самоперевірки

1. Якими показниками забезпечується фінансова надійність страхової компанії?
2. Чим пояснюється збільшення статутного фонду страхових компаній в останні роки?
3. Яку роль відіграють страхові компанії в довгостроковому фінансуванні галузей народного господарства?
4. Яке значення має інвестиційна політика для страхових компаній?
5. За допомогою яких умов можливо забезпечити фінансову стійкість страховика?
6. Доведіть, що не допустити збиток завжди вигідніше, ніж відшкодувати його.
7. Назвіть основні умови забезпечення платоспроможності страхової компанії.
8. Які резерви створює страховик та з якою метою?
9. Які напрямки розміщення страхових резервів визначені для вітчизняних страховиків?
10. Чому необхідно постійно аналізувати інвестиційну діяльність страховика?

12.3. Темы науково-дослідних робіт

1. Чинники забезпечення фінансової надійності страховиків.
2. Вплив тарифної політики на формування страхового портфеля.
3. Інвестиційний портфель страховика та його характеристика.

4. Державне регулювання розміщення коштів страхових резервів: вітчизняний та світовий досвід.
5. Проблеми та перспективи розвитку інвестиційної діяльності страховика.

12.4. Тести для самоконтролю

1. *Фінансова надійність страховика забезпечується:*
 - а) розміром отриманих страхових премій;
 - б) кількістю учасників страховика;
 - в) величиною страхових резервів;
 - г) кількістю укладених договорів страхування.
2. *До власних коштів страховика належать:*
 - а) отримані страхові премії;
 - б) комісійні винагороди за перестраховання;
 - в) страхові премії за договорами перестраховання;
 - г) статутний фонд і вільні резерви.
3. *Фактичний запас платоспроможності розраховується на підставі:*
 - а) валюти балансу;
 - б) вільних коштів;
 - в) отриманих кредитів;
 - г) страхових резервів.
4. *Страхові резерви, які формуються страховиками - це:*
 - а) технічні резерви і резерви із страхування життя;
 - б) резерв збитків;
 - в) резерви належних до виплати страхових сум;
 - г) резерв заявлених, але ще не врегульованих збитків.
5. *Страхові резерви розміщуються, виходячи з принципів:*
 - а) тільки прибутковості;
 - б) безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості;
 - в) безпечності та ліквідності;
 - г) повернення страхових внесків.
6. *Мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається видами, іншими, ніж страхування життя, згідно з чинним законодавством встановлений у сумі:*
 - а) 100 тис. євро;
 - б) 1 млн. євро;
 - в) 1,5 млн. євро;

- г) 3,5 млн. євро.
7. *Мінімальний розмір статутного фонду страховика, який займається страхуванням життя повинен бути:*
- а) 1,5 млн. євро;
 - б) 3,5 млн. євро;
 - в) 1,0 млн. євро;
 - г) 500 тис. євро.
8. *Страховий портфель - це:*
- а) дійсна кількість застрахованих об'єктів або чинних договорів страхування в даному регіоні чи на підприємстві (в організації);
 - б) документ страховика, що підтверджує угоду про страхування;
 - в) розподіл інвестиційних коштів між категоріями активів інвестування;
 - г) максимальна сукупна сума ризику, що залишається на власному утриманні компанії.
9. *Ліквідність активів характеризує:*
- а) можливість оперативної конвертації їх в готівкові платіжні кошти, за рахунок яких страховик має можливість виконати свої зобов'язання;
 - б) розподіл інвестиційних коштів між категоріями активів інвестування;
 - в) фінансову надійність страховика;
 - г) можливість виконання страхових зобов'язань перед страховальниками.
10. *Бізнес-план розглядається як:*
- а) прогнозна комплексна програма перспективного розвитку страхової компанії;
 - б) загальна характеристика страховика;
 - в) організаційна структура страховика;
 - г) оцінка платоспроможності страхової компанії.
11. *Для підвищення ролі страхування в інвестиційному процесі необхідно:*
- а) запроваджувати нові види страхування;
 - б) розширити обсяг операцій із довгострокового страхування життя;
 - в) диференціювати вимоги до обсягів статутних фондів страховиків в залежності від кількості видів страхування, на які ними отримано ліцензію;

г) відмінити акредитацію банками страховиків, з якими вони співпрацюють.

12. *Технічні резерви — це:*

- а) резерви на непередбачувані поточні витрати страхової компанії;
- б) страхові резерви страховика, що здійснює страхування життя;
- в) показник, який відображає грошову оцінку обов'язків страховика за страховими зобов'язаннями;
- г) сума коштів, що є гарантією виконання зобов'язань перед страхувальниками з огляду на наявні у портфелі страховика договори страхування.

13. *Математичні резерви - це:*

- а) резерви із страхування життя;
- б) резерви фактичного запасу платоспроможності;
- в) технічні резерви;
- г) страхові резерви з ризикових видів страхування.

14. *Відрахування у страхові резерви має здійснюватися:*

- а) за кожним страховим договором на власний розсуд директора та головного бухгалтера страхової компанії;
- б) згідно з нормативами, затвердженими страховими компаніями у порядку, визначеному в засновницьких документах страховика;
- в) за кожним страховим договором в разі погодження відповідної частки страхового платежу зі страхувальниками;
- г) в розмірі частки, визначеної ЗУ «Про страхування».

15. *Зароблена премія - це:*

- а) грошова сума, на яку зменшується обсяг страхових премій, які повинен повернути страхувальнику страховик в разі дострокового припинення договору страхування життя за ініціативою страхувальника;
- б) частина внеску страхувальника, що спрямовується страховиком на здійснення превентивних заходів;
- в) одноразовий додатковий внесок, який сплачується страхувальником в момент сплати первісного страхового платежу при укладанні довгострокового договору страхування;
- г) частина страхового внеску на конкретний момент часу з початку дії договору страхування.

12.5. Задачі

Задача 1. Страхова компанія отримала страхові премії на суму 51 млн. грн. Величина страхових резервів на кінець періоду становить 20 млн. грн. Сума страхових відшкодувань за звітний період - 20,5 млн. грн. Витрати на ведення страхової справи - 10 млн. грн. Визначте показники фінансової стійкості страхової компанії: рівень страхових виплат, коефіцієнт фінансової стійкості (Кф.с.), прибуток від страхової діяльності (Пс.д.).

Задача 2. Підприємство має намір застрахувати своє майно в найбільш фінансово стійкій страховій компанії. Свої послуги підприємству запропонували дві страхові компанії, які мають такі показники страхової діяльності (табл.12.1):

Таблиця 12.1

Показники діяльності	Страхова компанія «Кредо» (млн. грн.)	Страхова компанія «Еліпс» (млн. грн.)
12. Статутний капітал	25,23	18,91
13. Нараховані премії	85,2	83,3
14. Сплачені відшкодування	26,9	37,5
15. Витрати на ведення страхової діяльності	11,45	10,32
16. Страхові резерви	30,0	31,9

В якій страховій компанії підприємству вигідніше застрахувати своє майно?

Задача 3. Розрахувати нормативний запас платоспроможності страхової компанії, що здійснює ризикові види страхування при загальній сумі страхових виплат у звітному році 310 000 грн. та виплат, сплачених перестраховиками - 80 000 грн. Сума надходжень страхових премій у такому році дорівнює 450 000 грн.

Задача 4. Визначте платоспроможність компанії зі страхування життя на підставі таких даних:

- валюта балансу - 12400 тис. грн.;
- нематеріальні активи - 860 тис. грн.
- резерви зі страхування життя - 3400 тис. грн.

Задача 5. Визначте платоспроможність страхової компанії, що займається ризиковим страхуванням на підставі таких даних:

- валюта балансу - 10 000 тис. грн.;
- нематеріальні активи - відсутні;
- технічні резерви - 7 500 тис. грн.;
- надходження страхових премій за попередні 12 місяців - 18 000 тис. грн.;
- сума премій, сплачених перестраховикам - 200 тис. грн.;
- виплата страхового відшкодування за попередні 12 місяців - 9500 тис. грн.;
- страхові виплати, сплачені перестраховиками - 150 тис. грн.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ПОТОЧНОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1

Теорія страхування. Страховий ринок

1. Дайте визначення страхування як виду фінансово-господарської діяльності.
2. Розкрийте сутність страхування як економічної категорії.
3. У чому полягає зміст страхового захисту?
4. Що таке страховий фонд? У чому його призначення?
5. Назвіть характерні ознаки страхування.
6. У чому полягає мета страхування?
7. Які функції виконує страхування?
8. Які є принципи страхування і в чому полягає їх зміст?
9. Що таке франшиза? Дайте характеристику її основних видів.
10. За яких умов діє принцип суброгації у страхуванні?
11. Назвіть основні страхові поняття та розкрийте їх зміст.
12. Які основні напрями впливу страхування на економіку держави?
13. Що розуміють під класифікацією страхування?
14. Які критерії покладено в основу класифікації страхування?
15. Які ознаки використовують для класифікації страхування?
16. За якими формами здійснюється страхування в Україні?

17. Які види обов'язкового та добровільного страхування Вам відомі?
18. Що є об'єктами при майновому, особистому страхуванні та страхуванні відповідальності?
19. Що таке страховий ризик і якими є його специфічні ознаки?
20. З чим пов'язують виникнення ризику як економічної категорії?
21. Який поділ мають ризики в страхуванні в залежності від обсягу відповідальності?
22. Назвіть основні критерії, що дозволяють відносити ризик до страхового.
23. Розкрийте особливості катастрофічного ризику.
24. Який поділ мають ризики в страхуванні в залежності від походження?
25. Які методи використовують в страхуванні для оцінки ризиків?
26. З яких етапів складається процес управління ризиками в страхуванні?
27. З якою метою здійснюється процес управління ризиком?
28. Що включає в себе поняття «страховий ринок»?
29. Які умови є необхідними для існування страхового ринку?
30. Назвіть суб'єкти страхового ринку.
31. Якою є організаційна будова страхового ринку?
32. Які регулятори та інструменти страхового ринку Вам відомі?
33. В чому полягає зміст страхової послуги?
34. Які способи реалізації страхових послуг Вам відомі?
35. Охарактеризуйте сучасні тенденції розвитку страхового ринку?
36. Якими є перспективи розвитку страхового ринку України?
37. Що таке система страхування? Які системи страхування Вам відомі?
38. На яких принципах будується структура управління страхової компанії?
39. Зазначте етапи створення страхової компанії.
40. Назвіть органи управління страховика та охарактеризуйте їх функції.
41. Якою є власна внутрішня структура страховика?
42. Які форми організації страхової діяльності Ви знаєте?
43. Що таке товариства взаємного страхування?
44. Для чого створюються об'єднання страховиків?

45. Назвіть найвідоміші об'єднання страховиків України та розкрийте їх функції.
46. У чому полягає необхідність державного регулювання страхової діяльності?
47. Що входить в систему державного регулювання страхової діяльності в Україні?
48. Охарактеризуйте основні складові інституційно-правового регулювання страхової діяльності в Україні.
49. Які методи державного регулювання страхової діяльності Ви знаєте?
50. Що таке державний страховий нагляд?
51. Які існують форми державного нагляду за страховою діяльністю?
52. Хто здійснює державний нагляд за страховою діяльністю в Україні?
53. Охарактеризуйте вимоги щодо організації діяльності страховика в Україні.
54. Які документи, в які терміни та за яких умов подаються для отримання ліцензії для здійснення страхової діяльності?
55. Якими є основні засади державної політики в галузі страхування?
56. Якими є тенденції розвитку державної політики в страхуванні?
57. В чому полягає необхідність регламентації страхової діяльності в державі?
58. Що таке договір страхування? Назвіть його основні складові.
59. Що таке страховий поліс?
60. Коли договір страхування вступає в дію та у яких випадках він вважається недійсним?

Модуль 2

Основні галузі страхування. Фінансово-економічна діяльність страхових компаній

1. Що таке страхування життя? Назвіть його основні види.
2. У чому полягають спільні риси та відмінності договорів весільного страхування та страхування дітей до повноліття.
3. Назвіть особливості проведення змішаного страхування життя.

4. Розкрийте основні умови страхування додаткової пенсії та ренти.
5. Охарактеризуйте умови та порядок проведення добровільного страхування від нещасних випадків.
6. У чому полягає необхідність та сутність обов'язкової форми проведення страхування від нещасних випадків.
7. Дайте визначення медичного страхування, назвіть його суб'єкти й об'єкти.
8. Назвіть основні умови та порядок здійснення обов'язкового медичного страхування.
9. Які види добровільного медичного страхування здійснюються вітчизняними страховиками?
10. Охарактеризуйте тенденції розвитку особистого страхування в Україні.
11. Які види обов'язкового страхування від нещасних випадків здійснюються в Україні?
12. Якими є проблеми і перспективи розвитку медичного страхування в Україні?
13. Назвіть причини та чинники, що стримують розвиток страхування життя в Україні.
14. Чи потрібно в Україні запровадження медичного страхування в обов'язковій формі?
15. Назвіть порядок і умови проведення обов'язкового особистого страхування від нещасних випадків на транспорті.
16. Як здійснюється в Україні страхування дітей і школярів від нещасних випадків?
17. Охарактеризуйте програми добровільного медичного страхування.
18. Зарубіжний досвід впровадження обов'язкового медичного страхування.
19. Розкрийте економічний зміст, об'єкти та види майнового страхування.
20. У чому полягають особливості страхування майна юридичних осіб.
21. Назвіть порядок страхування автотранспортних засобів та вантажів.
22. Охарактеризуйте порядок та умови страхування майна фізичних осіб.

23. Розкрийте економічну сутність майнового страхування.
24. У чому полягає економічне призначення майнового страхування?
25. Що розуміють під майном у майновому страхуванні? Які предмети не приймаються на страхування?
26. У чому полягають особливості страхування майна сільськогосподарських підприємств.
27. Що належить до об'єктів страхування майна с/г підприємств?
28. Розкрийте основні умови транспортного страхування.
29. Які застосовуються умови страхового покриття при страхуванні вантажів?
30. В якій формі проводиться страхування майна громадян?
31. Розкрийте принципи страхового захисту власності громадян.
32. Актуальність, необхідність та доцільність запровадження в Україні страхування відповідальності.
33. Назвіть умови дострокового припинення дії договорів страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів з ініціативи страховиків та з ініціативи страхувальників.
34. Врегулювання відносин між страховиками та страхувальниками у разі ліквідації страховика.
35. У чому полягає необхідність обов'язковості страхування цивільно-правової відповідальності власників автотransпортних засобів в Україні?
36. Назвіть особливості запровадження в Україні страхових продуктів зі страхування відповідальності.
37. Чи при страхуванні відповідальності власників транспортних засобів передбачені пільги для учасників бойових дій? Якщо так, конкретизуйте.
38. Що таке перестраховання і з якою метою воно здійснюється?
39. Охарактеризуйте тенденції розвитку вітчизняного ринку перестраховання.
40. У чому полягає вплив перестраховання на розвиток страхового ринку України.
41. Розкрийте зміст форм і методів проведення перестраховання.
42. Охарактеризуйте механізм застосування співстрахування.
43. Назвіть фактори, що впливають на визначення ліміту власного утримання цедента.

44. Визначити, в яких видах страхування доцільно використовувати договори пропорційної, а в яких непропорційної форми проведення перестраховання.
45. В чому полягає особливість здійснення фінансово-господарської діяльності страховика?
46. Що розуміють під доходами та витратами страхової компанії?
47. Назвіть складові та джерела доходів страховика.
48. Як класифікуються витрати страхової компанії?
49. Назвіть складові прибутку страховика.
50. Що таке фінансова надійність страховика?
51. Назвіть ознаки фінансової надійності страховика.
52. Якими чинниками забезпечується фінансова надійність страховика?
53. Що таке платоспроможність страховика?
54. Назвіть основні умови забезпечення платоспроможності страхової компанії.
55. Які резерви створює страховик та з якою метою?
56. Якими є принципи розміщення страхових резервів? В чому полягає їх зміст?
57. Якими є напрямки розміщення страхових резервів, визначені для вітчизняних страховиків?
58. Чому необхідно постійно аналізувати інвестиційну діяльність страховика?
59. У чому полягають особливості оподаткування страхової діяльності?
60. Назвіть особливості оподаткування страховиків зі страхування життя та загального страхування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про страхування» від 7 берез. 1996 р. 85/96-вр, редакція від 30 лип. 2010 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4 жовт. 2001 р. № 2745-14 [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
3. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>
4. Про порядок утворення та державної реєстрації Авіаційного страхового бюро і Морського страхового бюро: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 квіт. 1998 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Положення про Моторне (транспортне) страхове бюро: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 трав. 2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
6. Про затвердження напрямів інвестування галузей економіки за рахунок коштів страхових резервів: Постанова Кабінету Міністрів України від 17 серп. 2002 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
7. Про затвердження Ліцензійних умов провадження страхової діяльності: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 28.08.2003 р. № 40 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
8. Про деякі питання здійснення обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 9 серп. 2010 р. №566 // Офіційний вісник України. -2010.-30 серп.
9. Про затвердження Правил формування, обліку та розміщення страхових резервів за видами страхування, іншими, ніж страхування життя: Розпорядження державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 17 груд. 2004 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.tas-insurance.com>

10. Про затвердження Методики формування резервів із страхування життя: Розпорядження державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 3.02.2004 р. № 24 // Українська Інвестиційна Газета. - 2004. - № 22. - С. 53 - 55.
11. Про внесення змін до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» щодо страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум, отриманих платником податку за договорами страхування: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 12 лип. 2005 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>
12. Про внесення змін до Закону України «Про податок з доходів фізичних осіб» щодо страхових виплат, страхових відшкодувань, викупних сум та пенсійних виплат, отримуваних платником податку за договорами страхування, недержавного пенсійного забезпечення та пенсійного вкладу: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України від 18 трав. 2006 р. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>
13. Актуарна справа в Україні: історія та розвиток / Актуарне забезпечення діяльності страхової компанії: матеріали Міжнародної конференції // Страхова справа. 2010. № 1 (37). - С. 30 - 32.
14. Балук Н.Р. Моделювання показників страхової культури споживачів / Н.Р. Балук // Регіональна економіка. - 2009. - №4 (54). С. 152- 158.
15. Вовчак О.Д. Страхові послуги: навч. посіб. / О.Д. Вовчак. - Л.: Компакт - ЛВ, 2005. - 656 с.
16. Вовчак О.Д. Страхування: навч. посіб. / О.Д. Вовчак. - Л.:Новий світ - 2000, 2005. - 480 с.
17. Временко Л. Пруденційний режим регулювання страхової діяльності: цілі, задачі, інструменти / Л. Временко, О. Корват // Страхова справа. - 2009. - № 1 (33). - С. 60 - 64.
18. Говорушко Т.А. Страхові послуги: навч. посіб. / Т.А. Говорушко. - К.: ЦНЛ, 2005. - 396 с.
19. Горбач Л.М. Страхова справа: навч. посіб. / Л.М. Горбач. - К.: Кондор, 2003. - 207 с.

20. Дубіщев В.П. Загальнонаціональні та регіональні фактори розміщення страхового капіталу в Україні / В.П. Дубіщев, І.В. Фисун // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. - 2007,- Вип. 3.-Т.2.-С. 14-24.
21. Ерхарт Б. Світовий ринок перестраховування : підсумки 1 півріччя 2010 року / Б. Ерхарт, Ш. Мілденхолл, Т. Хетлстад // Страхова справа. - 2010. - № 2 (38). - С.14 - 17.
22. Завада О. Ми не можемо допустити монополізації ринку обов'язкового медичного страхування / О. Завада // Страхова справа. - 2009. - № 2 (34). - С.29.
23. Законодатель страхового бізнеса - іЛоус'із оф Їопсіоп // Страховое обозрение - 2005. - № 2. - С. 12-16.
24. Клапків М.С. Витоки національного страхового ринку України: навч. посіб. / М.С. Клапків, Ю.М. Клапків. - Тернопіль: Картбланш, 2003. - 276 с.
25. Лесик Л.М. Тенденції та проблеми розвитку ринку обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів в умовах економічної кризи / Л.М. Лесик // Актуальні проблеми економіки. - 2010. - № 2. - С. 214-219.
26. Ляховченко Л.А. Загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування як додаткове джерело фінансування галузі охорони здоров'я в Україні / Л.А. Ляховченко // Економіка та держава. - 2010. - № 3. - С. 93 - 97.
27. Макаркіна Л. Страхування основних фондів на підприємстві та податкові наслідки / Л. Макаркіна // Вісник податкової служби України. - 2010. - № 17. - С. 20 - 25.
28. Мухіна О.В. Страховий ринок України: стан та проблеми розвитку / О.В. Мухіна // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 3 лют. - С. 50 - 52.
29. Нагайчук Н.Г. Теоретичні підходи до визначення змісту поняття «фінанси страхових організацій» / Н.Г. Нагайчук // Інвестиції: практика та досвід. - 2010. - № 11 черв. - С.32 - 35.
30. Паращак О. Вітчизняним страховикам виміряли податковий тиск /О. Паращак // Страхова справа. - 2010. - № і (37). - С.14 - 15.

31. Паращак О. Зимова олімпіада 5осБі 2014: аналіз ризиків та страховий аспект / О. Паращак// Страхова справа. - 2010. - № 2 (38). - С.54 - 56.
32. Ринок страхових послуг України: підсумки 1 кварталу 2010 року: матеріали офіційного звіту Держфінпослуг // Страхова справа. - 2010.-№ 2 (38). -С.18-33.
33. Ринок страхових послуг України: підсумки 1 кварталу 2009 року: матеріали офіційного звіту Держфінпослуг // Страхова справа. - 2009. - № 2 (34). - С.6 - 27.
34. Страхування: підруч. / [кер. авт. кол. і наук. ред. ВД. Базилевич] - К.: Знання, 2008. - 1019 с.
35. Страхування: підруч. / [кер. авт. кол. і наук.ред. С.С. Осадець] - К.: КНЕУ, 2006. - 599с.
36. Страховіє рьшки Восточной Европы и СНГ: справоч. пособ./ [А.Н. Залетов, Р. Пукала, О.А. Слюсаренко, А.А. Циганов]. - К.:Международная агенция «Вее2опе», 2004. - 624 с.
37. Страховое дело в Украине: состояние, тенденции, перспективы / [С.А. Гоцуляк, А.Н. Залетов, А.И. Перетяжко, В.И. Шевченко]. - К.:Международная агенция «Вее2опе», 2005. - 416 с.
38. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / [Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін.]. - Х.: Бурун Книга, 2004. - 377 с.
39. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. - К: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. - 583 с.
40. Філонюк О. Огляд глобального ринку перестрахування. /О. Філонюк // Страхова справа. - 2009. - № 2(34). - С.30 - 43.
41. Фисун І.В. Формування ринку страхування життя на регіональному рівні в Україні / І.В. Фисун // Регіональна економіка. - 2007. - № 3. - С. 98 - 109.
42. Фисун І.В. Інвестиційний зміст регіонального страхового фонду/ І. В. Фисун // Економіка і регіон: наук. вісн. - Полтава: ПолтНТУ, 2007. - № 3(14). - С. 3 - 35.
43. Фисун І.В. Сутність страхової послуги як товару на страховому ринку / І.В. Фисун, О.В. Чернявська, // Науковий вісник ПУС-КУ. - Серія «Економічні науки». - 2010. - № 2. - С. 178-183.
44. Шумелда Я. Страхування: навч. посіб. / Я. Шумелда. - Тернопіль: Джура, 2004. - 280 с.